KADERNOTA 2025

Bestuursrapportage 2025 en de kaders voor de begroting 2026 (- 2029)

Gemeente Ameland

Inhoudsopgave

1. Inleiding 5
2. Beleid 7
   2.1 Programma 1 Bestuur 9
   2.2 Programma 2 Sociaal Domein 13
   2.3 Programma 3 Onderwijs 19
   2.4 Programma 4 Fysieke leefomgeving 21
   2.5 Programma 5 Economie 29
   2.6 Programma 6 Duurzaamheid 33
   2.7 Programma 7 Volkshuisvesting 37
   2.8 Overhead 41
   2.9 Dekkingsmiddelen 47
3. Financiën 49
   3.1 Inleiding 51
   3.2 Eerste begrotingswijziging 2025 53
   3.3 Tweede begrotingswijziging 2025 61
   3.4 Derde begrotingswijziging 2025, nieuw beleid 62
   3.5 Vierde begrotingswijziging 2025, kapitaallasten 63
   3.6 Financiële eindsituatie, basis voor meerjarenbegroting 2026 - 2029 64
Bijlagen 67
   Bijlage 1: Eerste begrotingswijziging 2025 69
   Bijlage 2: Tweede begrotingswijziging 2025 71
   Bijlage 3: Derde begrotingswijziging 2025 73
   Bijlage 4: Vierde begrotingswijziging 2025 75
   Bijlage 5: Raadsagenda (-akkoord) 2022 - 2025 79

1. Inleiding

Voor u ligt de kadernota 2025, de vierde van deze raadsperiode. In het jaarlijkse ‘kadernotaproces’ wordt de komende (meerjaren)begroting voorbereid. Er worden inhoudelijke afwegingen gemaakt en financiële kaders gesteld.

In 2022 is de Raadsagenda 2022-2025 door de gemeenteraad vastgesteld. Deze geeft een overzichtelijk beeld van de opgaven, ambities en kansen op Ameland voor de komende periode en verder. Het college heeft uitvoering gegeven aan deze agenda en sluit deze raadsperiode af met het creëren van financiële ruimte voor het volgende college.

Op dit moment zijn trendmatige verhogingen van belastingen en leges voorzien, gelijk aan de kadernota van vorig jaar, tot en met 2026. Een uitzondering betreft de Afvalstoffenheffing, hiervoor wordt verwezen naar hoofdstuk 2.9 Dekkingsmiddelen. Toekomstige lastenstijgingen vanaf 2027 zullen afhankelijk zijn van (nieuwe) ambities.

Het coalitieakkoord geeft bovenop de inhoudelijke punten uit de raadsagenda een bestuurlijke beschouwing en samenvattende richting mee. Deze staan als volgt benoemd:

1. Besturen in complexe en snel veranderende tijden;
2. Koers naar de toekomst: meedenken, meepraten, meedoen;
3. De tien meest belangrijke en omvangrijke opgaven en thema’s uit de raadsagenda:
    1. **Leefbaarheid en duurzaamheid** lopen als rode draad door alle beleidsterreinen;
    2. **Energietransitie** alle gebouwen op Ameland naar fossielvrije energie;
    3. **Veerverbinding betrouwbaar en toekomstbestendig** (*gemeente heeft hier geen beslissingsbevoegdheid);
    4. **Welzijnswerk** (toekomst)vraag van burgers is leidend, niet de organisatie, effectievere besteding van middelen;
    5. **Toerisme en vervoer** nieuw beleid is in ontwikkeling en staat in het teken van ‘dempen van de drukte’;
    6. **Sociale en reguliere huisvesting** afmaken lopende projecten, ontwikkelen van nieuwe praktische plannen;
    7. **Ouderenhuisvesting De Stelp** start nieuwbouw begin 2023;
    8. **Personeelshuisvesting** een gezamenlijke kijk op toekomstbestendige huisvesting van werkenden op Ameland;
    9. **Omgevingswet** de invoering van de omgevingswet legt een (onzichtbaar) groot beslag op organisatie en bestuur;
    10. **(On)voorzien** stikstof, corona, vluchtelingenopvang, enz. (nieuwe) ontwikkelingen kunnen ineens zeer urgent zijn.

De genoemde punten verkeren in verschillende fases, bepaalde punten zijn afgerond en aan andere punten wordt hard gewerkt. Vanuit de organisatie is er voor deze en andere onderwerpen uit de raadsagenda veel inzet nodig. Dit wordt gedaan in samenhang met, en aansluitend op, reguliere werkzaamheden. Een integrale benadering is hierbij van belang. Bestaand beleid en punten uit de raadsagenda worden waar mogelijk gekoppeld, aansluitend op punt 7.7 van de raadsagenda.

De spanning tussen wensen en mogelijkheden wordt beheerst door heldere prioritering. In de begroting van 2025 is de formatie vastgesteld op 89 fte. Er is sprake van in- door- en uitstroom, maar er is ook sprake van nog niet ingevulde vacatures. Wanneer het invullen van vacatures in eerste aanleg ondanks alle inspanningen niet mogelijk blijkt, dan wordt hiervoor indien noodzakelijk

tijdelijk personeel ingehuurd. Ook huren wij externe deskundigen in wanneer specialistische kennis in onze organisatie niet aanwezig is.

In hoofdstuk 2 gaan we in op de verschillende programma's volgens indeling van de programmabegroting. We benoemen per programma wat we willen bereiken, waar we mee bezig zijn en wat het nieuw beleid en de wensen zijn. De belangrijkste actuele onderwerpen zijn per programma genoemd, operationele punten zijn weggelaten.

In hoofdstuk 3 wordt achtereenvolgens een actualisatie van de huidige financiële situatie gegeven, zijn de voorstellen voor nieuw beleid financieel vertaald en is dekking aangegeven. Zoals bekend wordt het grootste financiële beslag op de komende begroting gelegd door wettelijke taken, bedrijfsvoering, lopend beleid, onderhanden werk en projecten.

2. Beleid

2.1 Programma 1 Bestuur

De volgende activiteitengroepen vallen onder het programma bestuur:

- Bestuur
- Openbare orde en veiligheid

Bestuur

Wat willen we bereiken?

Het bestuur wil in complexe situaties blijven ontwikkelen door niet alleen te focussen op het ‘wat’ en ‘hoe’, maar ook op het ‘waarom’, met oog voor zowel korte termijnproblemen als lange termijnvisie voor Ameland. Daarbij staat het belang van de Amelander gemeenschap centraal. Daarnaast is de bestuurlijke zelfstandigheid van het eiland een cruciaal uitgangspunt. Samenwerking blijft belangrijk, zowel met andere Waddengemeenten als op nationaal en internationaal niveau. Samenwerking met andere gemeenten of regio’s wordt gezocht, wanneer dat effectief en/of efficiënt is.

➔ **Raadsagendapunten in dit programma: 1.10 – 6.5 – 7.1 – 7.2 – 7.3**

Wat zijn we aan het doen?

Participatie

In de raadsagenda staat bij punt 7.1 het belang van maatschappelijke betrokkenheid. Naast gemeentelijke informatievoorziening wordt verwacht dat de gemeente doelgroepen meer betrekt bij beleidsontwikkelingen. Momenteel wordt gewerkt aan een participatieleidraad, welke dit jaar wordt voorgelegd ter besluitvorming.

Samenwerking in Waddenverband

Overeenkomstig met raadsagendapunt 7.3 is een Programma voor de Waddeneilanden vastgesteld. Op basis van dit programma is op 1 november 2023 de ‘Regio Deal De Waddeneilanden’ ondertekend, een convenant tussen een viertal ministeries, de provincies Fryslân en Noord-Holland en de Waddeneilanden. De Regio Deal bestaat uit een Rijksbijdrage en Regionale financiering. In totaal gaat het om een omvang van € 36 miljoen, te besteden aan projecten volgens een vijftal programmalijnen en Quick Wins. Als onderdeel van deze Regio Deal heeft het Rijk een bedrag van € 5 miljoen uitgekeerd voor Quick Wins woningbouw (via Terschelling) en de rest van de bijdrage van het Rijk is € 15,5 miljoen (via Ameland).

De looptijd van de Quick Win regeling is 10 jaar (tot 31 december 2032, dus daarmee langer dan de Regio Deal), De uitvoeringsperiode van de Regio Deal is voorzien van 2 november 2023 tot en met 31 december 2027. Samenwerkingsverband De Waddeneilanden is eindverantwoordelijk voor de Regio Deal.

Projecten Regio Deal en Quick Wins woningbouw

Naast de gezamenlijke projecten met de andere Waddeneilanden heeft de gemeente een aantal eiland specifieke projecten aangedragen voor de Regio Deal. Het betreft onder andere de herinrichting van De Vleijen en de ontwikkeling van de Energierotonde bij de Ballummerbocht, waarin onder meer een zonnepark, vergasser en de gemeentewerf zijn opgenomen. Daarnaast wordt onderzocht welke aanvullende eilander projecten kunnen worden ingebracht, bijvoorbeeld vanuit het accommodatiebeleid.

Als gemeente Ameland hebben wij voor de projecten GWA-fase 2 (26 woningen) en Ambla (44 woningen met zorg) inmiddels een bedrag van € 610.000 en € 800.000 ontvangen.
Het project GWA-woningen Paasduinweg Buren (7 woningen) is eveneens aangedragen voor een bijdrage (€ 100.000) uit deze middelen.

Evaluatie partnerschappen

In 2023 zijn de bestaande samenwerkingen met buitenlandse gemeenten (Fanö en Kleve) geëvalueerd. Geconcludeerd werd dat deze zich niet hadden ontwikkeld zoals bedoeld. Het college besloot daarom de gemeentelijke partnerschappen om te vormen naar gerichte, tijdelijke samenwerkingsverbanden gekoppeld aan gemeentelijke doelstellingen en gericht op Europese subsidies. De bestaande gemeentelijke samenwerkingsverbanden worden inmiddels omgevormd en er zijn meerdere projectmatige samenwerkingen (met name rond Europese subsidies op het gebied van duurzaamheid). Aan een subsidieregeling voor internationalisering is nog geen behoefte gebleken.

Versterken strategische rol griffie

In 2024 is het gesprek gestart over hoe de gemeenteraad beter ondersteund kan worden en welke verbeteringen daarin mogelijk zijn. In dat kader zijn diverse acties overwogen, zoals het opnieuw vastleggen van het functioneel leidinggeven door de griffier aan ondersteunende functies, het maken van afspraken over vervanging van de griffier en het inzetten van commissiegriffiers.

Voor de te maken keuzes over de ondersteuning van de raad is begin 2025 onderzoek uitgevoerd door een externe partij en de resultaten worden in het tweede kwartaal van 2025 gerapporteerd (en besproken in de werkgeverscommissie van de raad). Op basis van de uitkomsten wordt bepaald welke vervolgstappen nodig zijn.

Wat willen we aanvullend gaan doen?

Transcriptie vergaderingen (€ 5.000 structureel)

Om te voldoen aan huidige en toekomstige wettelijke verplichtingen en om het democratisch besluitvormingsproces zo toegankelijk mogelijk te maken, wordt beoogd naast de videobeelden van raads- en raadscommissievergaderingen ook een transcript (letterlijke tekstweergave) beschikbaar gesteld.

De transcriptie kan automatisch gegenereerd worden door de provider die verantwoordelijk is voor de uitzending van de vergaderbeelden. Het gevraagde structurele budget van € 5.000 is gebaseerd op 24 vergaderingen per jaar met een gemiddelde duur van 2 uur per vergadering.

Deze maatregel draagt bij aan transparantie en betere toegankelijkheid voor inwoners en andere belanghebbenden.

Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Ameland is een gemeente waar iedereen zich prettig, veilig en beschermd voelt. Toezicht en handhaving is nodig voor een veilige en leefbare gemeente. In de raadsagenda is dit vertaald onder punt 1.9 en punt 1.10.
Op een toeristisch eiland als Ameland komen regelmatig veel mensen bij elkaar. Er zijn dan ook afspraken nodig over onder meer het gebruik van de soms beperkte ruimtes, het houden van evenementen, openingstijden het gebruik van voorzieningen en het terugdringen van (geluids-) overlast. Ook op het gebied van een aantal specifieke kwesties, bijvoorbeeld scheepvaart ten noorden van Ameland, ontwikkelingen rondom opvang vluchtelingen, ondermijning, blijft aandacht noodzakelijk.
Gelet op de eilandsituatie is het belangrijk dat de verschillende hulpdiensten in noodsituaties snel en gecoördineerd worden ingezet. Iedereen moet immers kunnen vertrouwen op adequate hulp bij ongelukken en calamiteiten.

➔ **Raadsagendapunten binnen deze activiteitengroep: 1.9 – 1.10**

Wat zijn we aan het doen?

Openbare orde en veiligheid

Voor openbare orde en veiligheid worden de gemeentelijke inzetplannen geactualiseerd en in het najaar wordt een training gepland voor het Team Bevolkingszorg en het Gemeentelijk Beleidsteam. Daarnaast worden de acties uit het uitvoeringsplan 2025 van het Integraal Veiligheidsbeleid gerealiseerd. In 2026 zal het uitvoeringsplan van het Integraal Veiligheidsplan gebaseerd worden op de in 2025 ontvangen gegevens uit de Veiligheidsmonitor.

Handhaving

In samenwerking met de Veiligheidsregio en de FUMO geeft de gemeente uitvoering aan verschillende taken op het gebied van handhaving. Dit betreft taken zoals illegale bewoning, de alcoholwet, milieu, APV, verkeer en de ruimtelijke ordening. De taken worden op een projectmatige manier benaderd, zo wordt er meer aandacht aan illegale bewoning besteed. Dit is in overeenstemming met raadsagendapunt 1.10. In 2025 wordt de actualisatie van het huidige VTH-beleid uit 2019 afgerond. De taken worden vanaf 2026 uitgevoerd op basis van het jaarlijks door het college vast te stellen Uitvoeringsplan op basis van het Beleidsplan VTH 2025-2028.

2.2 Programma 2 Sociaal Domein

De volgende activiteitengroepen vallen onder het programma sociaal domein:

- Algemene voorzieningen
- Sportevenementen
- Musea en culturele voorzieningen
- Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
- Jeugdwet
- Participatiewet

Voor de activiteitengroepen ‘Sportevenementen’ en ‘Musea en culturele voorzieningen’ zijn geen bijzondere ontwikkelingen te rapporteren, waardoor deze activiteitengroepen niet nader worden toegelicht in deze kadernota.

Algemene voorzieningen

Wat willen we bereiken?

Algemene voorzieningen zijn laagdrempelige (preventieve) voorzieningen die voor alle inwoners beschikbaar zijn. Bijvoorbeeld bibliotheekwerk, peuteropvang, (jeugd)gezondheidszorg, sportvoorzieningen, schuldhulpverlening, maatschappelijk werk, welzijnswerk, jongerenwerk en dorpshuiswerk. Hiermee kunnen (groepen) inwoners vanuit de eigen vraag laagdrempelig deelnemen aan en gebruik maken van gemeenschappelijke voorzieningen die ondersteunen bij maatschappelijke deelname, zelfredzaamheid en participatie op Ameland. Algemene voorzieningen zijn ‘voorliggend’ aan individuele, geïndiceerde, hulp/ondersteuning/zorg.

➔ **Raadsagendapunten in deze activiteitengroep: 4.1 – 4.2 – 4.4 – 4.5 – 7.6**

Wat zijn we aan het doen?

Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein

Het Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein Ameland 2024-2025 wordt in 2025 geëvalueerd en voor de komende jaren geactualiseerd. Op basis van dit geactualiseerde Uitvoeringsprogramma, wordt ook in 2026 en de jaren erna ingezet op Veilig & Kansrijk Opgroeien en Ontwikkelen, Gezondheid & Vitaliteit, Maatschappelijke Ondersteuning & Participatie, Werk & Zekerheid en overige zaken die de aandacht verdienen. Voor nu kunnen de activiteiten worden uitgevoerd binnen de begroting en met (aanvullende) inzet van verschillende specifieke uitkeringen (SPUKS) van het Rijk.

Woonzorgcentrum Ambla

In het eerste kwartaal van 2025 is Ambla in gebruik genomen door bewoners en is Kwadrant gestart met de zorgverlening op de nieuwe locatie. Het project is binnen budget gebleven. Na afronding van het gehele project heeft het college toegezegd met een eindafrekening te komen. Inmiddels is de garantieperiode met de laatste opleverpunten ingegaan en wordt nog gestudeerd op de eventuele noodzaak van een batterij voor de stroomvoorziening. De discussie over oplevering van het oefenveld is nog niet afgerond zolang het veld nog niet bespeelbaar is.

Professionalisering Welzijnswerk

Vanaf 2024 is de uitvoering van de activiteiten in het Sociaal Domein als volgt georganiseerd: het cluster Sociaal Domein van de gemeente is verantwoordelijk voor het beleid, de beschikkingen individuele voorzieningen (Jeugdhulp, Wmo en Werk en Inkomen) en het verlenen van subsidies en opdrachten aan samenwerkingspartners, waaronder (met name) Stichting Sociaal Werk Ameland. De vernieuwde Stichting Sociaal Werk Ameland is met een team professionals (gebiedsteammedewerkers, sociaal werkers, buursportmedewerker, jongerenwerker en ambulant spreekuurmedewerker middelengebruik) voor de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van het brede Sociaal Werk, inclusief gebiedsteam.

De samenwerking tussen de stichtingen op het terrein van dorpshuiswerk (SWA, 't Wantij en Camminghahuus), wordt de komende periode door de stichtingen nader gestructureerd, conform raadsagendapunt 4.5. Het streven is de subsidiëring van de dorpshuisfunctie (maatschappelijke activiteiten) op basis van die samenwerkingsafspraken te actualiseren.

Evaluatie subsidiebeleid

Gemeente Ameland verleent jaarlijks subsidies aan diverse instellingen, stichtingen en verenigingen op Ameland. In de tweede helft van 2025 wordt gestart met de evaluatie en aanpassing van de regelgeving rond subsidieverlening. Dit is ongeveer een jaar later dan eerder gepland. Bij de aanpassing zal de raad vooraf (thematisch) worden betrokken. Ook wordt het interne proces van subsidieverlening op mogelijkheden tot efficiencyverbetering beoordeeld. Daarbij speelt ook samenhang met accommodatiebeleid en historische 'dienstverlening in natura'. Beoogd wordt dit traject in 2026 af te ronden zodat de nieuwe regelgeving per 2027 kan ingaan.

Wat willen we aanvullend gaan doen?

Bibliotheek

Met de wijziging van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) per 2027 wordt onder meer een wettelijke zorgplicht voor gemeenten voor de openbare bibliotheek ingevoerd. Vanuit de Wsob moet de bibliotheek inzetten op vijf opdrachten in drie domeinen: Basisvaardigheden, Jeugd en Onderwijs en Leven Lang Ontwikkelen. Totdat de wijziging van de Wsob is gerealiseerd, ontvangen gemeenten een decentralisatie-uitkering via het gemeentefonds. Voor Ameland komt dit in 2025 en 2026 jaarlijks neer op een bedrag van € 100.000. Volgens afspraak zet Bibliotheken Noord Fryslân voor Ameland met deze middelen (alvast) in op de Programmalijnen Basisvaardigheden (aanpak laaggeletterdheid), Educatie (scholen), Leven Lang Ontwikkelen en Versterking organisatie. Voor het jaar 2025 en 2026 is een bedrag van € 100.000 opgenomen via een begrotingswijziging.

Veld sportlocatie Hollum (amendement)

Er wordt (in de begroting) een bedrag van € 600.000 opgenomen ten behoeve van een kunstgrasveld/ grasveld of multifunctioneel veld bij de sportlocatie in Hollum. Voor deze investering volgt een raadsvoorstel met een kredietaanvraag.

Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Wat willen we bereiken?

Inwoners van Ameland, ook inwoners met beperkingen, kunnen zo lang mogelijk zelfstandig wonen en deelnemen aan de samenleving en sociale activiteiten. Wanneer inwoners in hun dagelijks functioneren problemen ervaren, biedt de gemeente via de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) hulp in de vorm van bijvoorbeeld woningaanpassingen, hulpmiddelen, vervoersvoorzieningen, begeleiding/dagopvang en huishoudelijk hulp.
Een belangrijk uitgangspunt hierbij is zelfredzaamheid, de toepassing van het eigen netwerk en het gebruik van algemene voorzieningen. Op het moment dat dit onvoldoende is, kunnen aanvullend individuele voorzieningen worden ingezet. De inzet van maatschappelijke ondersteuning heeft een koppeling met het onderwerp begeleid wonen zoals opgenomen in de Raadsagenda 2022-2025.

➔ **Raadsagendapunten in deze activiteitengroep: 4.2**

Wat zijn we aan het doen?

Begeleid en beschermd wonen

In overleg met betrokken inwoners en samenwerkingspartners is een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden en haalbaarheid van het bieden en structureren van (vormen van) begeleid en beschermd wonen op Ameland, in overeenstemming met raadsagendapunt 4.2. Op basis van dit onderzoek is een adviesrapport met conclusies en aanbevelingen opgesteld, waarbij rekening is gehouden met de toekomstige ontwikkeling van beschermd wonen naar beschermd thuis. Daarnaast zijn voor het vervolg een aantal waardevolle en kansrijke ontwerpsuggesties benoemd. Inmiddels worden, als volgende stap, de eerdere ontwerpsuggesties verder uitgewerkt. Dit vraagt specifieke inhoudelijke expertise. Daarvoor is een deskundige ingehuurd waarvoor kosten worden gemaakt in de eerste helft van 2025. Het beschikbaar gestelde budget vanuit 2024 is daarom doorgeschoven naar 2025.

Jeugdwet

Wat willen we bereiken?

Jongeren op Ameland groeien veilig en gezond op tot volwassenen. Voor het opgroeien en ontwikkelen van jongeren is een sterke samenleving nodig. De opvoeding vindt plaats binnen de gezinnen, het onderwijs en in de buurt. Wanneer door omstandigheden onvoldoende sprake is van een gezonde en veilige ontwikkeling, kan basishulp worden geboden via huisarts, jeugdgezondheidszorg, maatschappelijk werk, welzijnswerk, of het gebiedsteam. Wanneer deze lichte ondersteuning niet volstaat, wordt gespecialiseerde jeugdhulp ingezet.

➔ **Raadsagendapunten in deze activiteitengroep: 4.3 – 4.6**

Wat zijn we aan het doen?

Preventie/toezicht en handhaving vermindering alcohol en drugsgebruik jongeren

Vanaf medio 2024 is een gemeentelijk regisseur aanpak middelengebruik jongeren aangesteld. In overleg en afstemming met de ‘ketenpartners’ is in 2025 een gezamenlijke aanpak middelengebruik uitgewerkt. In samenwerking met Sociaal Werk Ameland, scholen, GGD/Jeugdgezondheidszorg, ouders, dorpshuizen, politie, Verslavingszorg en andere partijen, wordt deze aanpak in 2026 en verder uitgevoerd. Voor de genoemde zaken zijn in de begroting van de gemeente en via SPUKS van het Rijk voldoende financiële middelen beschikbaar. Zolang deze middelen beschikbaar zijn, en de aanpak effectief is, wordt deze voorgezet.

Afstemming inzet jeugdhulp en passend onderwijs

Bij het opgroeien, opvoeden en ontwikkelen van jeugdigen komt het voor dat passend onderwijs en jeugdhulp raakvlakken hebben. In deze situaties is het nodig dat individuele jeugdhulp wordt ingezet in het onderwijs. Op dat moment is sprake van gedeelde verantwoordelijkheid, het is wenselijk dat hierover tussen onderwijs en gemeente blijvend overleg plaatsvindt.

Participatiewet

Wat willen we bereiken?

Inwoners nemen naar hun mogelijkheden deel aan het arbeidsproces. Wanneer mensen niet zelfstandig in staat zijn om het wettelijk minimumloon te verdienen, biedt de gemeente via de Participatiewet ondersteuning. Bij voorkeur wordt getracht om mensen regulier werk te bieden. Wanneer dit niet lukt, worden extra instrumenten ingezet. Inwoners die moeten rondkomen van een laag inkomen en niet in eigen onderhoud kunnen voorzien, kunnen financiële steun ontvangen in de vorm van bijvoorbeeld bijzondere bijstand of kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Ter voorkoming van en begeleiding bij financiële problemen wordt financieel advies gegeven.

➔ **Raadsagendapunten in deze activiteitengroep: 4.7**

Wat zijn we aan het doen?

Individuele voorzieningen

Aan de voorkant wordt ingezet op het organiseren van werk en inkomen en het voorkomen van schulden. Voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt wordt laagdrempelig de mogelijkheid geboden om met inzet van loonkostensubsidie en begeleiding het wettelijk minimumloon te verdienen en mee te doen in de samenleving. Bij de recente visitatie van Cedris (belangenvereniging sociale werkbedrijven) bleek dat de samenwerking/afstemming in onze lokale opzet (kleinschalige eilandsituatie) goed maatwerk oplevert, maar op onderdelen nog beter kan worden gestructureerd en geborgd. Daar werken we in 2026 aan via het uitvoeringsprogramma Sociaal Domein.

Wat willen we aanvullend doen?

Minimaregelingen (€ 20.000 structureel)

De bestaande (gemeentelijke) minimaregelingen worden in 2025 geïnventariseerd, geactualiseerd en aangevuld. Inwoners met een minimuminkomen die in aanmerking komen voor één of meer van de regelingen, kunnen hier gebruik van maken. Via de website en andere communicatiemiddelen worden (betreffende) inwoners goed en actief geïnformeerd over de minimaregelingen. Naar verwachting maken inwoners in de toekomst meer gebruik van de minimaregelingen omdat de regelingen mogelijk worden uitgebreid en inwoners nog beter over alle regelingen worden geïnformeerd. Daarom wordt vanaf 2026 structureel een bedrag van € 20.000 extra gevraagd.

Extra inzet financieel hulpverleners en jobcoach (€ 25.000 structureel)

Landelijke wet- en regelingeving wordt ingewikkelder en de kosten voor levensonderhoud nemen toe. Hierdoor wordt ook een groter beroep gedaan op de financieel hulpverlener en de jobcoach op Ameland. Door de ontwikkelingen rondom de ‘nieuwe’ Participatiewet (In Balans), neemt de behoefte aan financiële hulpverlening en aan begeleiding door een jobcoach, naar verwachting verder toe. De financieel hulpverlener helpt mensen bij (preventie van) schulden. De jobcoach ondersteunt inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt met het vinden en houden van werk. Dit kan hun financiële positie verbeteren en zorgt dat deze inwoners zo goed mogelijk mee kunnen doen in de samenleving. Ook kan de jobcoach werkgevers ‘on the job’ begeleiden, zodat zij worden gestimuleerd om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen en te houden. Via de inzet van de financieel hulpverlener en de jobcoach, wordt armoede op Ameland aangepakt. Inwoners met (dreigende) schulden en/of met een afstand tot de arbeidsmarkt worden (eerder) begeleid. Dit voorkomt financiële problemen en ‘dure’ schuldhulpverleningstrajecten. Daarom wordt vanaf 2025 structureel een bedrag van € 25.000 extra gevraagd.

2.3 Programma 3 Onderwijs

De volgende activiteitengroepen vallen onder het programma onderwijs:

- Openbaar primair en voortgezet onderwijs
- Lokaal onderwijs beleid

Openbaar primair en voortgezet onderwijs

Wat willen we bereiken?

De gemeente wil onderwijs faciliteren. Dit gebeurt onder andere door professionele ondersteuning van het openbaar voortgezet onderwijs. Ook zal de gemeente haar nieuwe rol vormgeven ten aanzien van het openbaar basisonderwijs, voortkomend uit de bestuurlijke verzelfstandiging en de bestuurlijke fusie.

De kwaliteit van het onderwijs heeft grote invloed op de toekomst van onze jeugd. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt op basis van de wettelijke taak bij verschillende stakeholders: de schoolbesturen, de ouders, de leerlingen, en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Dit sluit aan bij punt 4.6 uit de raadsagenda.

➔ **Raadsagendapunt in deze activiteitengroep: 4.6**

Wat zijn we aan het doen?

Bestuurlijke verzelfstandiging openbaar basisonderwijs West Ameland

Het openbaar basisonderwijs op Ameland is per 1 januari 2025 gefuseerd met het protestants-christelijk basisonderwijs op Ameland. De stichting samenwerkingsbestuur houdt drie basisscholen in stand. Door de bestuurlijke verzelfstandiging van het openbaar basisonderwijs is de begroting hiervoor aangepast. Dit betekent dat ongeveer € 900.000 aan baten en lasten is gecorrigeerd. De gemeente gaat invulling geven aan de gewijzigde rol ten aanzien van het openbaar basisonderwijs.

Toezicht en Governance BWS

In april 2024 is bij de BWS, bij het bestuur en in de school door de inspectie van het onderwijs een herstelonderzoek uitgevoerd. De bestuurlijke kwaliteitszorg is als voldoende beoordeeld en aan de herstelopdrachten is voldaan. Een nieuwe herstelopdracht met betrekking tot de interne verantwoordelijkheidsverdeling is verstrekt. Voor de BWS is een nieuw managementstatuut vastgesteld en dit is ter beschikking gesteld aan de inspectie. In het eindrapport van 9 december 2024 constateert de inspectie dat aan de herstelopdracht is voldaan. De inspectie oordeelt dat de mandatering van taken van de bestuurder aan de directie herzien is en voldoende duidelijk is beschreven. Hiermee zijn alle tekortkomingen opgeheven die door de inspectie van het onderwijs bij de BWS zijn vastgesteld.

Een punt van aandacht voor de komende jaren voor het college is de toekomstige Governance (bestuur, processen, toezicht etc.) van de BWS. De vraag die daarbij beantwoord moet worden is welke bestuursvorm en welke structuur noodzakelijk is om op de lange termijn kwalitatief goed voortgezet onderwijs op het eiland te waarborgen.

Lokaal onderwijs beleid

Wat willen we bereiken?

De eilander jeugd mogelijkheden bieden zich te ontplooien tot zelfstandige burgers, zodat ze in sociaaleconomisch en maatschappelijk opzicht op een goede wijze in de samenleving kunnen functioneren.

➔ **Raadsagendapunt in deze activiteitengroep: 4.6**

Wat zijn we aan het doen?

Leerlingenprognoses

In de tweede helft van 2025 wordt een extern bedrijf gevraagd om nieuwe leerlingenprognoses te maken. Deze prognoses zullen voldoen aan de eisen van de modelverordening onderwijshuisvesting van de VNG. De prognoses worden gebruikt voor het lokaal onderwijs beleid en worden ook beschikbaar gesteld aan de directies en schoolbesturen van de scholen op Ameland.

Leerplichtambtenaar

Iedere gemeente is verplicht via de aanwijzing van één of meer leerplichtambtenaren toezicht te houden op de leerplichtwet. Gegeven de schaal van de gemeente Ameland betreft het een functie voor één persoon.

Aan het ambt van leerplichtambtenaar worden nieuwe en strengere eisen gesteld, zoals permanente educatie en het hebben en onderhouden van de BOA bevoegdheid. Geconcludeerd is dat de noodzakelijke kwaliteit en de continuïteit onvoldoende gewaarborgd kan worden met een leerplichtambtenaar in dienst van de gemeente Ameland. Daarom is besloten regionale aansluiting te zoeken. Per 1 januari 2025 is daarom een dienstverleningsovereenkomst aangegaan met de gemeente Leeuwarden voor deze functie. De structurele kosten die hiermee gemoeid zijn, zijn in een begrotingswijziging opgenomen.

2.4 Programma 4 Fysieke leefomgeving

Fysieke leefomgeving is een belangrijk factor voor goed wonen, werken en recreëren op Ameland. In dit programma komen de volgende activiteitengroepen aan bod:

- Infrastructuur
- Openbare Ruimte
- Afval en milieu
- Ruimtelijke ordening

Infrastructuur

Wat willen we bereiken?

Gemeente Ameland is als eigenaar of (mede)beheerder verantwoordelijk voor de kwaliteit en staat van onderhoud van veel onderdelen in de openbare ruimte. Voor de gemeentelijke infrastructuur zijn de onderhoudsniveaus inmiddels vastgelegd in actuele beheerplannen (wegen, havens en gebouwen). De werkzaamheden worden plan- en projectmatig uitgevoerd. Naast de werkzaamheden uit de plannen of projecten worden meldingen van bewoners behandeld (de zogenaamde MOR-meldingen). Periodiek worden plannen geactualiseerd of nieuw opgesteld, in 2025-2026 voor riolering. Verkeer & Vervoer valt ook onder Infrastructuur. De inzet op de veerverbinding krijgt continu aandacht.

➔ **Raadsagendapunten binnen deze activiteitengroep: 1.2 – 5.1 – 5.2 – 5.3 – 5.4 – 5.5 – 5.6**

Wat zijn we aan het doen?

Veerverbinding

MIRT-verkenning

De strategische inzet voor de veerverbinding wordt voortgezet. Mede dankzij inzet van de gemeente heeft de minister van I&W het startbesluit van de MIRT-verkenning voor de vaarroute genomen. De gemeente participeert ambtelijk en bestuurlijk in deze verkenning, vergelijkbaar met de Verkenning Bereikbaarheid Ameland.

Veerconcessie

De aanbesteding van de nieuwe veerconcessie is in voorbereiding. De gemeente levert intensieve bijdragen op ambtelijk, bestuurlijk en (waar nodig) politiek niveau. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd in samenwerking met de andere Waddengemeenten.

Onderhoud havens

De laad- en loskade in de Ballumerbocht voldoet niet aan de kwaliteitsnormen om volledig gebruikt te worden. Onderzoek vindt plaats om te beschouwen welke maatregelen nodig zijn. Het benodigd budget voor het (scenario) onderzoek voor de laad- en loskade aan de Ballumerbocht wordt via de Regio Deal aangevraagd.

Onderzoek parkeren omgeving veerdam

Het onderzoek naar parkeervoorzieningen bij de veerdam is in 2024 gestart en wordt in 2025 afgerond. In 2026 is de uitvoering van de maatregelen in vervolg op het onderzoek naar parkeervoorzieningen bij de veerdam gepland. Uitbreiding van het bestaande parkeergebied is niet mogelijk vanwege ruimtegebrek. Het onderzoek richt zich op optimalisatie van fietsparkeervoorzieningen en de realisatie van een uitstapstrook voor passagiers. Het beschikbare krediet van € 140.000 voor uitvoering, is doorgeschoven naar 2026.

Sloop van de Stelp
Nadat de gemeenteraad op 27 januari 2025 het benodigde bedrag voor de sloop en de bijbehorende werkzaamheden heeft toegekend, zijn de voorbereidende werkzaamheden verder opgestart. De verkenning van eventuele circulaire onderdelen en het onderzoeken van het gebouw op onder andere de aanwezigheid van asbest zijn uitgevoerd. Voorbereidende uitvoerende werkzaamheden zijn opgestart. Naar verwachting zullen de werkzaamheden voor de sloop en het afwerken van het terrein in het 4e kwartaal van 2025 worden afgerond. Het terrein is dan gereed voor toekomstige (sociale) woningbouw.

Vervoersvisie
In navolging van de in 2023 vastgestelde Vervoersvisie zijn in september 2024 de beheer- en onderhoudsplannen voor wegen en havens door de gemeenteraad vastgesteld.
Volgens de oorspronkelijke planning zou in het najaar van 2024 worden gestart met de uitwerking van het beleidsplan Parkeren. Vanwege aanhoudende moeilijkheden bij het invullen van een civieltechnische medewerker, is dit tot op heden echter niet van de grond gekomen. Zodra in deze personele behoefte is voorzien, wordt de uitwerking hervat, met als doel het beleidsplan in 2026 vast te stellen.

In lijn met de ambities uit de Vervoersvisie leggen we daarnaast een voorstel voor aan de stuurgroep van de Regio Deal om onderzoek te doen naar de (juridische) mogelijkheden en effecten van autoreductie en het scheiden van personen- en vrachtvervoer. Na goedkeuring vanuit de Regio Deal kan dit onderzoek eveneens in 2026 van start gaan.

Parkeerplaats Westerlaan (€ 127.500 extra)
Voor de uitbreiding van de parkeerplaats Westerlaan is onderzoek verricht. Uit dit onderzoek blijkt dat door een herindeling van het terrein en een efficiënter gebruik van voorheen onbenutte ruimte, het aantal parkeerplaatsen kan worden verhoogd van 35 naar 50. Dit betekent een capaciteitsverhoging van ongeveer 43%.
De uitbreiding draagt bij aan een betere bereikbaarheid en vermindert de kans op ongewenste verkeersbewegingen en parkeren in de berm, wat de verkeersveiligheid en leefbaarheid in de omgeving ten goede komt.
Op basis van een geactualiseerde kostenraming is gebleken dat, naast het nog beschikbare krediet van € 77.500, -, een aanvullend krediet van € 127.500, - noodzakelijk is om de uitbreiding te realiseren. De uitvoering van het project is voorzien in de jaren 2025 en 2026.

Ambities beeldkwaliteit en verkeersveiligheid wegen
Naast regulier wegonderhoud zijn aanvullende ambities opgenomen die goed te combineren zijn met planmatig onderhoud:

- Uniform straatbeeld in de dorpskernen: door het gebruik van kwalitatief en uniform bestratingsmateriaal wordt de uitstraling en belevingswaarde van de dorpen verhoogd. Hiervoor is in totaal € 1.450.000 gedekt uit de Reserve projecten en verdeeld over de jaren 2024 t/m 2027. Het volledige bedrag van € 235.000 uit 2024 wordt doorgeschoven naar 2028.

Hoewel voorlopig is uitgegaan van een globale kostenverdeling over vier jaar, is de werkelijke besteding afhankelijk van het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP), dat in 2026 wordt afgerond, en de inmiddels vastgestelde meerjarige onderhoudsplanning wegen.
Voorgesteld wordt om de uitgaven ten laste te brengen van de Reserve projecten op het moment van realisatie.

- Verbreding fietspaden Verbindingsweg en Veerweg: Deze drukke en smalle fietspaden vormen een veiligheidsrisico. De verbreding van de fietspaden wordt gepland in 2027. Het totale bedrag van € 900.000 wordt gedekt uit de Reserve projecten en is verdeeld over 2026 en 2027, zodat in 2026 een voorbereidingskrediet van € 100.000 beschikbaar is.

Wat willen we aanvullend gaan doen?

Actualiseren GRP

Het huidige Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) loopt tot en met 2025. Op basis van de wettelijke zorgplichten moet een nieuw plan worden opgesteld, dat onder de Omgevingswet de vorm krijgt van het Programma Water en Riolering (PWR). Vaststelling vóór 2026 blijkt niet haalbaar. Daarom wordt in het derde kwartaal van 2025 aan de gemeenteraad voorgesteld de looptijd van het huidige GRP met één jaar te verlengen. In de tussentijd wordt gestart met het opstellen van het nieuwe PWR. De hiermee gemoeide kosten worden gedekt vanuit het bestaande budget voor riolering.

Openbare ruimte

Wat willen we bereiken?

Goed beheer van openbare ruimte en aanwezige gemeentelijke voorzieningen heeft de blijvende aandacht. Verbeteren van de beeldkwaliteit van onder andere beschermde dorpsgezichten nemen we mee, conform punt 1.1 van de raadsagenda. Gemeente Ameland is verantwoordelijk voor het beheer van grote delen van de openbare ruimte op het eiland. Variërend van groen in de dorpen en speeltoestellen over het hele eiland, tot strandovergangen en recreatiegebieden zoals De Aanleg en De Vleijen.

Op het gebied van de natuur worden de meeste taken uitgevoerd door andere overheidsorganisaties en terrein beherende organisaties. Samenwerking en afstemming over het beheer met deze instanties vraagt een meer planmatige benadering. Onderwerpen als verantwoord recreatief gebruik, bescherming, onderhoud en herstel zijn daarbij belangrijke items, conform punt 1.8 van de raadsagenda.

➔ **Raadagendapunten binnen deze activiteitengroep: 1.1 – 1.7 – 1.8**

Wat zijn we aan het doen?

LIOR (Leidraad Inrichting Openbare Ruimte)

De ontwikkeling van een leidraad voor de inrichting van de openbare ruimte beoogt efficiëntere besluitvorming over materiaal- en inrichtingskeuzes. Het ontbreken van standaarden leidt tot tijdverlies bij de realisatie van plannen. Voor het opstellen van de LIOR is in 2024 een budget van € 24.000 beschikbaar gesteld. Dit budget is bij slotwijziging 2024 doorgeschoven naar 2025, omdat de leidraad wordt ingepland voor dit jaar.

Paardenpak Buren

De paardenbak in Buren is in de herfst- en wintermaanden de afgelopen jaren nauwelijks bruikbaar gebleken. Bij aanhoudende regenval blijft water in de bak staan, waardoor deze verandert in een modderig en ongeschikt terrein. Inmiddels zijn maatregelen onderzocht om de afwatering te verbeteren en zo het gebruik van de paardenbak het hele jaar door mogelijk te maken. De uitvoering van deze ontwateringsmaatregelen staat gepland voor 2025.

Actualiseren lijst beschermde bomen

De lijst met beschermde bomen wordt geactualiseerd om inzicht te verschaffen in welke bomen een gemeentelijk beschermde status nodig hebben. Voor het kappen van bomen op deze lijst geldt een vergunningplicht. De noodzaak tot actualisatie is eerder aan de raad gecommuniceerd. In 2024 is een deel van de werkzaamheden uitgevoerd, afronding vindt plaats in 2025.

Bewegwijzeringsmasten

Tot en met 2024 was de ANWB verantwoordelijk voor het plaatsen, beheren en onderhouden van bewegwijzering langs de Nederlandse wegen, inclusief het vervangen van masten en borden. Deze verantwoordelijkheid is per 2025 om juridische redenen overgedragen aan de Nationale Bewegwijzeringsdienst (NBd). De NBd stelt voortaan uitsluitend nog bewegwijzeringsplannen op en beheert een landelijke database, maar is niet langer verantwoordelijk voor fysieke uitvoering en onderhoud.
Als gevolg hiervan is de jaarlijkse bijdrage aan de ANWB komen te vervallen, maar zijn gemeenten vanaf 2025 zelf verantwoordelijk geworden voor het beheer, onderhoud en de vervanging van bewegwijzering binnen de gemeentegrenzen.

Bij inspectie is geconstateerd dat vijf grote bewegwijzeringsmasten langs de Verbindingsweg, ernstige inwendige roestvorming vertonen. Deze masten zijn geplaatst in de jaren negentig. Gezien het verhoogde risico op instabiliteit bij harde wind is vervanging noodzakelijk. Offertes voor vervanging zijn inmiddels aangevraagd en uitvoering staat gepland voor 2025.

Waterkwaliteit De Vleijen

In 2024 is gestart met de voorbereiding van maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit in De Vleijen. Uit onderzoek blijkt dat het te baggeren slib niet verontreinigd is en de hoeveelheid bekend is. De aanbesteding voor het baggeren en de aanleg van een helofytenfilter is in voorbereiding. Voor de uitvoering is in 2025 nog een bedrag van € 190.000 beschikbaar.

Wat willen we aanvullend gaan doen?

Inrichting en voorzieningen Vleijen (€ 1.000.000 + € 120.000)

Voor De Vleijen is een integraal plan ontwikkeld met alternatieven voor vervanging van speeltoestellen en gebiedsinrichting. Vanuit de vervangingsinvesteringen is geld beschikbaar, maar aanvullend krediet is vereist afhankelijk van de gekozen variant. De alternatieven worden in 2025 aan de raad gepresenteerd, waarna (eventueel) het benodigde krediet wordt aangevraagd. Voor de optimale variant is een (extra) investering van € 1.000.000 benodigd. Ook wordt een bijdrage bij de Regio Deal aangevraagd, waardoor de gemeentelijke bijdrage mogelijk kan worden verminderd. Voor dit extra bedrag wordt nu ruimte gereserveerd in de meerjarenraming.

Voor de voorbereiding wordt een bedrag van € 120.000 gevraagd, nodig voor ontwerp- en engineeringkosten, vergunningsprocedures en aanbestedingsvoorbereiding. Dit bedrag wordt eind 2025 en begin 2026 besteed, vooruitlopend op een concreet kredietvoorstel.

Formatie beleidsmedewerker openbare ruimte (€ 92.476 + jaarlijkse indexering structureel)

Het is tot op heden niet gelukt om de vacature voor civieltechnisch medewerker in te vullen. Op basis van voortschrijdend inzicht is overwogen om in plaats daarvan een meer generieke functie van beleidsmedewerker openbare ruimte te creëren. Deze functionaris kan de regie voeren op beleidsmatige processen binnen dit domein. Het college kiest ervoor om voor beide actief te (blijven) werven en dus een formatietoename op te nemen in de begroting. In de praktijk zal blijken of de vacatures goed ingevuld kunnen worden.

Afval en milieu

Wat willen we bereiken?

Bij de afvalinzameling willen we streven naar een adequate duurzame inzameling en verwerking. Hierbij is veel aandacht voor (plastic) zwerfvuil. Via de Regio Deal wordt hier aandacht aan gegeven (project in voorbereiding) met een samenwerkingsaanpak.

Wat zijn we aan het doen?

FUMO

De reguliere taken van de FUMO worden uitgevoerd zoals altijd. Op het gebied van de milieutaken die belegd zijn bij de FUMO, vindt er in het kader van de Omgevingswet een verandering plaats van milieu-inrichtingen naar milieubelastende activiteiten.

Wat willen we aanvullend gaan doen?

Beheer- en onderhoudsplan afvalinzameling & reiniging (€ 35.000)

Voor een toekomstbestendige en efficiënte uitvoering van de afvalinzameling en reiniging is het van belang om te beschikken over een integraal beheer- en onderhoudsplan. Met dit plan wordt ingezet op een structurele aanpak van het onderhoud en de (tijdige) vervanging van inzamelvoorzieningen, zoals ondergrondse containers en verzamelplaatsen.
Het plan draagt bij aan een verbeterde voorspelbaarheid van zowel de kosten als de benodigde werkzaamheden in de uitvoering. Dit maakt het mogelijk om beter te plannen, storingen en klachten te verminderen en gerichter te sturen op duurzaamheid en kwaliteit in de openbare ruimte.

Voor de investering wordt een bedrag van € 35.000 gevraagd. Dit is nodig voor het opstellen van het plan, het in kaart brengen van de huidige voorzieningen, het analyseren van de onderhoudsbehoefte en het opzetten van een realistisch uitvoeringsprogramma voor de komende jaren. De inzet wordt verdeeld over 2025 en 2026.

Ruimtelijke ordening

Wat willen we bereiken?

We willen een veilige, gezonde en leefbare gemeente waarin wonen, werken en leven goed is geregeld. Voldoende woningen voor de verschillende doelgroepen, bedrijven afgestemd op de omgeving en de vraag naar producten, en een leefomgeving waar het goed vertoeven is. De omgevingsvisie, het omgevingsplan, vergunningen en het toezicht daarop zijn belangrijke instrumenten om te komen tot een veilige, gezonde en leefbare gemeente. Gestreefd wordt naar een goede toepassing van beleid en regelgeving.

➔ **Raadsagendapunten in deze activiteitengroep: 1.1 - 1.3 - 1.4 - 1.5 - 1.6 - 3.9**

Wat zijn we aan het doen?

Omgevingsplan en uitgebreide vergunningen (€ 20.000 extra)

Naast de initiatieven van burgers en bedrijven, waarbij verzoeken tot omgevingsplanwijzigingen en uitgebreide vergunningen worden beoordeeld, wordt het bestemmingsplan Hollum omgezet naar een nieuw (deel-)omgevingsplan, in overeenstemming met de Omgevingswet. Eind 2025 wordt naar verwachting het ontwerp hiervan ter visie gelegd.
In 2025 is op deze manier gestart met het opstellen van het 'Omgevingsplan gemeente Ameland' (pilot Hollum). Hiervoor worden de komende jaren meerdere 'deel-omgevingsplannen' opgesteld welke samengevoegd worden tot één/ hét omgevingsplan Ameland.
Uiterlijk 2032 moet één omgevingsplan voor gemeente Ameland worden vastgesteld. In de begroting is voor het vormgeven aan en het bijhouden van het omgevingsplan voor de komende jaren een structureel bedrag van € 20.000 extra nodig, vanaf 2025.

In dit kader zijn ook de eerste voorbereidingen gestart met betrekking tot de actualisatie van de beheerverordening Waddenzee en Noordzee. Dit resulteert in een deel-omgevingsplan Waddenzee en Noordzee. Actualisatie gebeurt in samenhang met alle aangrenzende gemeenten van het Waddengebied.

Implementatie Omgevingswet inclusief ICT ruimtelijke ordening

De Omgevingswet heeft de nodige verandering teweeggebracht. Nog te implementeren veranderingen worden in 2025 verder opgepakt. In 2025 vindt een aanbesteding plaats met betrekking tot vervanging van ICT voor ruimtelijke ordening pakketten. Ook worden klantgerichte processen voor burger en bedrijven verder vormgegeven, in overeenstemming met raasagendapunt 1.6. Hierbij wordt aandacht besteed aan beeldkwaliteit conform raadsagendapunt 1.3.

Archeologische verwachtingskaart

Het is wettelijk verplicht het archeologisch erfgoed te beschermen. Momenteel wordt gewerkt aan de verdere uitwerking van een archeologische verwachtingskaart. Deze kaart maakt het archeologisch erfgoed van Ameland inzichtelijk. Daarnaast is het nu nog vaak nodig een archeologisch onderzoek te overleggen bij initiatieven van burgers en bedrijven, waarbij het omgevingsplan moet worden gewijzigd. Dit is soms een kostbare aangelegenheid. Door het opstellen van een actuele archeologische verwachtingskaart, kan een betere inschatting worden gemaakt over de noodzaak van een onderzoek. Vaak kan een onderzoek dan achterwege blijven, wat de dienstverlening verbetert.
Het opstellen van de archeologische verwachtingskaart duurt tot en met 2026. Voor het uitvoeren van de nodige onderzoeken en uitwerkingen is eerder budget beschikbaar gesteld. De provincie co-financiert met een gelijk bedrag.

Omgevingsvisie

Op basis van de Omgevingswet dienen gemeenten voor 1 januari 2027 een omgevingsvisie vast te stellen. In januari 2025 zijn de startnotitie en het plan van aanpak vastgesteld. De verdere uitwerking vindt plaats in samenwerking met een stedenbouwkundig bureau. Het ontwerp wordt begin 2026 in de raad behandeld en vervolgens ter visie gelegd, waarna eind 2026 de definitieve vaststelling plaatsvindt. In 2025 is hier een budget voor geraamd van € 70.000.

In de omgevingsvisie en het omgevingsplan wordt omgevingskwaliteit nader gedefinieerd, inclusief ruimtelijke kwaliteit en welstand volgens Omgevingswet-vereisten. Tot de uitwerking vindt kwaliteits- en welstandstoetsing op gebruikelijke wijze plaats. Daarnaast wordt onderzocht hoe raadsagendapunt 1.3 betreffende positieve sturing van beeldkwaliteit in vergunningsprocessen kan worden meegenomen en hoe lokale cultuurhistorische kennis kan worden toegevoegd om specifieke aspecten beter in beeld te brengen.

2.5 Programma 5 Economie

De volgende activiteitengroepen vallen onder het programma toerisme en economie:

- Toerisme
- Overige sectoren

Toerisme

Wat willen we bereiken?

In lijn met het toerismebeleid streven we naar een vitale toeristische sector, die via zowel economie als maatschappij de leefbaarheid van het eiland bewerkstelligt (en daar dus niet ten koste van gaat). We streven daarvoor niet naar meer (maar ook niet minder), maar wel naar beter. Dat vraagt een constante (duurzame) ontwikkeling, om aan te blijven sluiten bij wensen van de Amelander gasten.

➔ **Raadsagendapunten binnen deze activiteitengroep: 6.1 – 6.2 – 6.3 – 6.4 – 6.5**

Wat zijn we aan het doen?

Uitvoering toerismebeleid

De uitvoering van het toerismebeleid is een doorgaand proces en staat niet op zichzelf. Het toerismebeleid kent raakvlakken met vele andere terreinen, zoals vervoer, evenementen, horeca- en detailhandel en (personeels-) huisvesting (zie hieronder en andere programma's). Aan al deze dingen wordt gewerkt. Daarnaast worden binnen de bestaande capaciteit telkens prioriteiten gesteld om zo stap voor stap van meer naar beter te gaan.

Een belangrijke prioriteit was afgelopen jaren de herziening van de vorm en de inhoud van de relatie met de VVV. Het grootste gedeelte daarvan is al in 2023 afgerond (zie collegebrief aan de raad over vernieuwing relatie met VVV van 17 oktober 2023), waarmee we ook in de uitvoerende fase daarvan zitten. Door veranderingen rondom het servicepunt in Hollum, zijn afspraken over de subsidie van de servicepunten en de dienstverlening uitgesteld. Die subsidie wordt nu geïntegreerd met de subsidie voor bestemmingsmanagement, -ontwikkeling en -marketing. Daarom heeft het college de bestaande Subsidieregeling Bevordering duurzame ontwikkeling toerisme, gemeente Ameland 2023, gewijzigd. In 2023 is afgesproken dat de financiering een cofinanciering is op basis van de bijdrage die de leden doen aan promotie. Dat wordt uitgebreid naar een cofinanciering op basis van die bijdrage en de contributie. Het streven is om binnen enkele jaren een gelijkwaardige financiering te hebben, waar stapsgewijs naartoe wordt gewerkt.

De inventarisatie van resterende bouwruimte bij verblijfsrecreatiebestemmingen, is aan raadsleden gepresenteerd in een themabijeenkomst. Eind 2025 of begin 2026 wordt een voorstel voor verdere aanpak verwacht. Ruimtelijke vertaling volgt later in het omgevingsplan.

Eind 2025 wordt een eerste evaluatie van het toerismebeleid gepresenteerd, gericht op bereikte resultaten en toekomstige focus. Parallel wordt de QualityCoast-award van Green Destinations verlengd, waarbij de inspanningen als duurzame toeristische bestemming opnieuw worden geëvalueerd.

Horeca- en detailhandelsbeleid
Momenteel wordt gewerkt aan de afronding van het ontwerp horeca- en detailhandelsbeleid, die de opvolger is van de detailhandelsstructuurvisie uit 2009 en horecabeleidsplan uit 2006. In dat proces is besloten de beleidsregel ondergeschikte horeca en de beleidsregel standplaatsen en venten onder de loep te nemen. De bedoeling is in september 2025 het ontwerpbeleid ter vaststelling aan de gemeenteraad voor te leggen.

Subsidie Toeristische Jeugdgroepen
De subsidieregeling voor toeristische jeugdgroepen bestaat vijf jaar en wordt door veel groepen gebruikt. In 2025 wordt een vervolgevaluatie uitgevoerd met een enquête onder aanvragers om inzicht te verkrijgen in de rol van de subsidie bij de keuze voor Ameland als bestemming.

Wat willen we aanvullend gaan doen?
Toeristische informatieborden
Ameland kent vele toeristische informatieborden die verschillen in leeftijd, staat en uitstraling. In samenwerking met de VVV wordt gezocht naar verbetering van de kwaliteit op verschillende vlakken. Dit begint met een inventarisatie van borden en eigendom, leidend tot een bordenplan. Het doel is de toeristische informatievoorziening naar een hoger en moderner niveau te brengen. De VVV neemt hierin een voortrekkersrol en zal in het kader van de subsidierelatie met een planning en een voorstel komen.

Overige sectoren

Wat willen we bereiken?

Behoud en ondersteuning van bestaande brede economische activiteiten op Ameland en ondersteuning en stimulans voor de ontwikkeling van nieuwe activiteiten.

➔ **Raadsagendapunt binnen deze activiteitengroep: 6.5 – 6.6 – 1.7 – 1.8**

Wat zijn we aan het doen?

Landbouw/ natuur

De gemeente is betrokken bij verschillende processen en gesprekken over landbouw en natuur. In al deze gesprekken wordt in ieder geval ingezet op het behoud van een vitale duurzame landbouwsector enerzijds en cultuurhistorisch medegebruik anderzijds.

In opdracht van de provincie Friesland is een verkenning van een integraal gebiedsproces op Ameland uitgevoerd, conform raadsagendapunt 6.6. Op dit moment worden geen financiële consequenties voorzien. Wij zullen u op de hoogte houden van de ontwikkeling van het gebiedsproces.

Daarnaast zijn we als gemeente nog betrokken bij diverse andere overleggen. Zo wordt aangesloten bij klankbordgroepen en bestuurlijke overleggen over de toekomst van de landbouw in Friesland, iets wat opgestart is tijdens de ontwikkeling van het FPLG (Fries Programma Landelijk Gebied). Hier worden zaken als de beleidsbrief landbouw Fryslân besproken, waar aandacht gevraagd wordt voor de stikstofproblematiek en schade en overlast door ganzen. Bij de ontwikkeling van het Beleidskader Natuur Waddenzee door de Rijksoverheid wordt in brede zin het belang van ruimte voor wonen en leven op en de bereikbaarheid van het eiland benadrukt.

Op Ameland wordt meerdere keren per jaar de beheeroverleggroep Ameland (BOGA) gefaciliteerd. Hierin worden samen met de verschillende terreinbeheerders de verschillende ontwikkelingen besproken.

Tenslotte wordt bij het opstellen van de omgevingsvisie, de (ruimtelijke) visie op natuur op Ameland vastgelegd, conform raadsagendapunt 1.8.

Stimuleringsfonds Regio Deal

Binnen de Regio Deal wordt gewerkt aan een stimuleringsfonds. Ondernemers kunnen hier een beroep op doen om startbudget te krijgen voor projecten die passen binnen de doelstellingen van de programmalijnen Toekomstbestendig ondernemen en ontwikkelen en Circulaire Economie. Het gaat dan bijvoorbeeld concreet over nieuwe economie en voedsel van dichtbij. Beide hebben te maken met verbreding van de economie, waarmee ze ook aansluiten bij de doelstellingen uit de Amelander Economische Visie 2030. Het is de bedoeling dat het fonds later dit jaar opengesteld wordt.

2.6 Programma 6 Duurzaamheid

De volgende activiteitengroep valt onder het programma Duurzame ontwikkeling:
Energietransitie

Energietransitie

Wat willen we bereiken?

De gemeenteraad heeft in juni 2019 bekrachtigd dat Ameland koploper wil zijn in de energietransitie, dat wil zeggen: Ameland heeft de ambitie om in 2035 de landelijke doelstellingen voor reductie van de CO_2-uitstoot te hebben bereikt. Om daar te komen, heeft de gemeenteraad in november 2023 het Programma Duurzaamheid vastgesteld. Ameland werkt op verschillende speelvelden aan de energietransitie. Daarbij werkt de gemeente veel en intensief met partijen samen. Het doel is een integraal, betaalbaar, toekomstbestendig en slim energiesysteem voor Ameland.

➔ **Raadsagendapunt binnen deze activiteitengroep: 3.1 – 3.2 – 3.3 – 3.4 – 3.5 – 3.6 – 3.7 – 3.8 – 3.9 - 7.6**

Wat zijn we aan het doen?

Gemeenten zijn in het Klimaatakkoord verantwoordelijk gemaakt voor verschillende stappen in de energietransitie, met een nadrukkelijke rol in de gebouwde omgeving. Omdat iedere (woning)eigenaar of huurder zich in een ander stadium van de energie- en warmtetransitie bevindt, is het belangrijk om iedereen hierin mee te nemen. De financiering van gemeenten gebeurt vanuit het Rijk met tijdelijk geld, wat deze opgave extra uitdagend maakt.

Netcongestie

Ameland kampt in toenemende mate met netcongestie, evenals heel Nederland. Voor oplossingen is de gemeente afhankelijk van netbeheerder Liander, die voortgang en prioritering bepaalt en ook zelf daarover communiceert. Het probleem zal naar verwachting niet binnen enkele jaren worden opgelost, waardoor de gemeentelijke ambitie om in 2035 energieneutraal te zijn onder druk staat. We laten als college de doelstelling echter (nog) niet los.

Verduurzaming gebouwde omgeving

Eind 2022 is het warmteproces met inwoners gestart door informatieavonden per dorp, waarbij verschillende opties werden gepresenteerd. De gemeenteraad stelde vervolgens de (voorgeschreven) Transitievisie Warmte vast.

Na onderzoek zijn diepe geothermie en waterstof als warmteroutes afgevallen. De huidige focus van onderzoek ligt op minder diepe geothermie (500-800 meter) en ondiepe geothermie (maximaal 500 meter) in combinatie met warmtenetten en diverse warmtebronnen. Centraal staat realisatie van een toekomstbestendige warmtevoorziening die aansluit bij de specifieke eilandsituatie. Uiteindelijk moet de gemeenteraad een besluit nemen over de definitieve route van de warmtetransitie op Ameland. Dit besluit zal worden opgenomen in het door het Rijk verplichte Warmteprogramma dat uiterlijk in december 2026 moet zijn vastgesteld. Het op te stellen gemeentelijk Warmteprogramma vormt de wettelijke opvolger van de bestaande Transitievisie Warmte.

Energierotonde Ballumerbocht

Enkele jaren geleden is Ameland begonnen met het ontwikkelen van een toekomstbestendig energiesysteem voor het eiland. De te ontwikkelen 'Energierotonde' in de Ballumerbocht is daar een belangrijk onderdeel van en bestaat uit verschillende technieken van opwek, opslag en omzetting van energie. Voor de coördinatie van deze projecten is sinds de zomer van 2019 een programmamanager aangesteld die van de genoemde projecten ook de businesscases, risico's en financiering opstelt en bewaakt. Op basis hiervan gaan college en/of gemeenteraad over tot het al dan niet realiseren van projecten.

Vanuit de Regio Deal is een bedrag van € 700.000 toegekend voor het inpassen, aanleggen en afstemmen van de benodigde infrastructuur voor het realiseren van deze hele energieketen in de Ballumerbocht, in combinatie met de gemeentelijke gebouwen en opslagterreinen.

In 2022 hebben de AEC, Wetterskip Fryslân en gemeente Ameland samen Energiepark Ballumerbocht BV opgericht. Inmiddels is een positieve investeringsbeslissing genomen over het realiseren van een (tweede) Zonnepark en vinden de voorbereidende werkzaamheden plaats. De bouw start naar verwachting in de zomer van 2025 en zal dat jaar naar verwachting ook afgerond worden. Daarna volgt mogelijk een batterij-opstelling.

Als onderdeel van de verdere ontwikkeling van de energieketen, wordt ook in 2025 onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om ingezameld afval en zuiveringsslib via een vergas-installatie nuttig in te zetten binnen het energiesysteem van de Ballummerbocht.

Onderzoek 'strengere regels dan landelijk'

In de vorige Kadernota is budget vrijgemaakt om te onderzoeken of, en waar, de gemeente strengere regels dan de landelijk kan hanteren voor energie verbruikende voorzieningen zoals inpandige zwembaden in recreatiewoningen. Deze energie verbruikende voorzieningen stroken namelijk niet met onze duurzaamheidsambitie.
De inmiddels afgeronde quickscan heeft aangetoond dat het ontwikkelen van specifiek lokaal beleid hiervoor juridisch complex is. Uit het onderzoek komen twee potentiële routes naar voren:

- Koppeling aan het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) via het ontheffingsstelsel voor rioolaansluitingen;
- Integratie in de Omgevingsvisie als ruimtelijk-planologisch kader.

Gezien deze uitkomsten en de geïdentificeerde vervolgmogelijkheden binnen bestaande beleidsinstrumenten, kan het resterende gereserveerde budget vrijvallen. De verdere uitwerking van de bevindingen zal worden meegenomen in de reguliere beleidsprocessen rondom het GRP en de Omgevingsvisie.

Van gas naar elektrisch koken

In de vorige Kadernota was een budget van € 20.000 gereserveerd voor een communicatiestrategie om de overstap van gas naar elektrisch koken te stimuleren, aanvullend op de beschikbare SPUK-gelden (€107.185) voor energiearmoedebestrijding.

De praktijk leert dat de huidige netcongestie op Ameland een belemmering vormt voor dit onderwerp. Veel huishoudens kunnen momenteel geen zwaardere elektriciteitsaansluiting krijgen, wat vaak noodzakelijk is voor de overstap naar elektrisch koken. Het stimuleren van deze verandering zou daardoor voor veel inwoners resulteren in een advies dat zij niet kunnen uitvoeren, vanwege de beperkingen van het elektriciteitsnet.
Daarom acht het college het niet wenselijk om op dit moment actief een campagne voor elektrisch koken te lanceren. Het gereserveerde budget van €20.000 voor de communicatiestrategie kan daarom vrijvallen.

De beschikbare rijksmiddelen voor energiearmoedebestrijding worden ingezet voor alternatieve maatregelen die wel uitvoerbaar zijn binnen de huidige netcapaciteit. In de loop van 2025 wordt een passende regeling ontwikkeld, specifiek voor huishoudens die voldoen aan de voorwaarden van de rijkssubsidie voor energiearmoedebestrijding. De focus ligt op direct implementeerbare energiebesparende maatregelen.

Wat willen we aanvullend gaan doen?

Formatie duurzaamheid (€ 92.476 + jaarlijkse indexering structureel)

Voor de meeste ontwikkelingen op het gebied van duurzame energie stelt de rijksoverheid budgetten per gemeente beschikbaar. Van deze budgetten heeft tijdelijk uitbreiding van de formatie van team duurzaamheid plaatsgevonden.

Vanwege de toegenomen taken en werkzaamheden op het gebied van duurzaamheid, is gebleken dat structureel behoefte aan deze uitbreiding is. Daarom stellen wij voor om de tijdelijke inhuur te vervangen door het structureel in dienst nemen van een medewerker voor team duurzaamheid. De kosten worden in ieder geval tot en met 2026 uit de rijksbudgetten gedekt. De verwachting is dat ook na 2026 deze rijksmiddelen beschikbaar blijven, waardoor deze formatie-uitbreiding kan worden bekostigd zonder beslag te leggen op de algemene middelen van de gemeente.

Onderzoek zelfvoorzienend in water (€ 10.000)

In het kader van het Deltaprogramma Waddengebied werken de vijf Waddeneilanden samen op de thema's Waterveiligheid, Zoetwater en Ruimtelijke Adaptatie. Voor elk van deze thema's is een ambtelijk team samengesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van de betrokken eilandgemeenten. Waar nodig sluit ook het Wetterskip Fryslân aan.

Het onderzoek dat gedaan wordt op Terschelling en Schiermonnikoog naar een zelfvoorzienende zoetwatervoorziening, is naar verwachting eind 2025 gereed. Na de uitkomst moet nagegaan worden of en welke uitkomsten van dit onderzoek voor Ameland toepasbaar zijn. Om die reden wordt een budget van € 10.000 gevraagd, verdeeld over 2026 en 2027.

2.7 Programma 7 Volkshuisvesting

De volgende activiteitengroep valt onder het programma Volkshuisvesting:

- Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland
- Volkshuisvestingsbeleid

Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland

Wat willen we bereiken?

In de afgelopen jaren zijn ongeveer 40 woningen en 44 zorgappartementen (Ambla) toegevoegd aan het woonbestand van het Gemeentelijk Woonbedrijf Ameland (GWA). Daarnaast zijn de Huisvestingsverordening van gemeente Ameland en het Huurbeleid van het GWA geactualiseerd, met name om woningzoekenden met een langdurig maatschappelijke binding dezelfde voorrang te verlenen als woningzoekenden met een economische binding. Dit heeft geresulteerd in een verkorting van de gemiddelde wachttijd voor een gemeentelijke huurwoning tot ongeveer 1,5 jaar.

Inmiddels heeft de gemeenteraad de nieuwe Woonvisie vastgesteld en het college heeft daaraan een uitvoeringsprogramma gekoppeld.

➔ **Raadsagendapunten binnen deze activiteitengroep: 2.1 – 2.2 – 2.3**

Wat zijn we aan het doen?

Verduurzaming monumentale panden GWA

In het tweede kwartaal van 2024 is onderzoek gedaan om de ‘vuurtorenwoningen’ volledig te verduurzamen, aanvullend op benodigd groot onderhoud. Uit het onderzoek is gebleken dat bewoners tijdens de werkzaamheden voor verduurzaming tijdelijk ergens anders gehuisvest moeten worden. Daarnaast is het subsidieverzoek voor het project afgewezen. Om deze redenen is gekozen om het project tijdelijk stop te zetten en de verduurzaming en benodigd groot onderhoud mee te nemen in het komende complexbeheerplan.

Pilot cv-ketels vervangen met hybride ketels

De wettelijke verplichting om een (hybride) warmtepomp te installeren bij het vervangen van de oude verwarmingsinstallatie, is afgeschaft. Het team GWA heeft samen met team Duurzaamheid een onderzoek gedaan om af te kunnen wegen welke duurzame installaties nog meer mogelijk zijn, behalve een hybride ketel. Bij één woning is een zonneboilersysteem geplaatst dat de cv-ketel ondersteund. Bij een andere woning worden zonnepanelen en een accupakket geïnstalleerd. Naar aanleiding hiervan wordt een aanpak bepaald voor andere woningen, in het complex beheerplan.

Meerjarenonderhoudsplan

Het huidige meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor GWA-woningen heeft een looptijd van 2017 t/m 2025. In 2025 wordt een nieuw MJOP, inclusief de recent nieuw gebouwde woningen en Ambla, opgesteld. Het reeds beschikbaar gestelde budget van € 50.000 is doorgeschoven naar 2025 en bijgesteld naar € 25.000.

De structurele effecten van de uitvoering van het MJOP worden bij vaststelling duidelijk en zullen vervolgens vertaald worden in de begroting 2026 en verder (binnen de exploitatie van het GWA).

Huurdersorganisatie
De gemeente vindt huurdersparticipatie voor het GWA van groot belang. Op verschillende manieren is geprobeerd dit van de grond te krijgen, waarbij uit de vorige beoordeling bleek dat de gemeente het al goed doet en dat het op Ameland vooral ook 'pragmatisch' kan. In 2024 is een afspraak gemaakt over aansluiting bij de onafhankelijke partij Huurdersbelang Fryslân (voorheen de Bewonersraad). Het college heeft besloten om een samenwerking van één jaar aan te gaan (opstart 2024, deelname 2025), die bij succes structureel kan worden voortgezet vanaf 2026.

Onrendabele top Paasduinweg
Naar aanleiding van een brand bij de woning Paasduinweg 22 in Buren en de te verwachten hoge vervangings- en onderhoudskosten, is besloten om vier woningen aan de Paasduinweg te slopen en het gebied te herstructureren. De raad is hierover geïnformeerd bij raadsinformatiebrief van 18 juli 2023. De vergunningprocedure is gaande om zeven nieuwe huurwoningen te realiseren, verdeeld over twee blokken van respectievelijk drie en vier woningen. De onrendabele top van dit bouwproject wordt als eenmalige kosten verantwoord, waarbij dekking plaats vindt via de Algemene Bedrijfsreserve GWA. Een mogelijke bijdrage van € 100.000 vanuit de versnellingsgelden van de Quick Wins (voorloper Regio Deal De Waddeneilanden) en de vergoeding van de brandverzekering komt hierop in mindering. Definitieve besluitvorming van de raad zal worden gevraagd via een kredietvoorstel.

Wat willen we aanvullend gaan doen?
Complexbeheerplan opstellen (€ 25.000 extra)
Het GWA heeft inmiddels het totale woningbezit doorgenomen en maakt plannen voor de exploitatie en het beheer van de woningen. Hieruit zullen diverse projecten voortvloeien, waaronder verduurzaming en sloop/nieuwbouw, die zowel financiële middelen als formatie vergen. Het complexbeheerplan zal naar verwachting na de zomer van 2025 aan college en gemeenteraad worden voorgelegd, waarbij eventuele begrotingseffecten eveneens ter besluitvorming worden voorgelegd.

In 2024 is een budget van € 24.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van strategisch voorraadbeleid. Het opstellen van het plan blijkt meer te kosten dan vooraf verwacht, waardoor een aanvullend bedrag van € 25.000 gevraagd wordt.

Volkshuisvestingsbeleid

Wat willen we bereiken?

Het behouden en waar nodig extra realiseren van voldoende en betaalbare koop- en huurwoningen voor doelgroepen met een binding aan Ameland nu en in de verre toekomst.

➔ **Raadsagendapunten binnen deze activiteitengroep: 2.1 – 2.2**

Wat zijn we aan het doen?

Personeelshuisvesting

De kaders voor beleid personeelshuisvesting zijn opgenomen in de nieuwe Woonvisie. In het uitvoeringsprogramma is uitwerking van deze kaders voorzien. Momenteel wordt gewerkt aan beleid voor personeelshuisvesting. Het ontwerp daarvan wordt nog in 2025 gereed gemaakt.

Verordeningen

De herziene Huisvestingsverordening en nieuwe Leegstandsverordening worden binnenkort aan de raad voorgelegd.

Het college heeft eerder de ontwerp Urgentieverordening ter visie gelegd en de gemeenteraad heeft geen zienswijze gegeven op de ontwerp Centrumregeling ‘uitvoering Urgentieverordening'. Beide zullen na de zomer, afhankelijk van inspraakreacties en afhankelijk van vaststelling van de wetgeving (wet versterking regie volkshuisvesting) in Den Haag, ter definitieve vaststelling worden aangeboden.

Flexwoningen onrendabele top

Vanwege de prioriteit die is gegeven aan de herontwikkeling van de Paasduinweg en de sloop van de Stelp, is de planvorming voor de flexwoningen vertraagd. Naar verwachting wordt het plan in 2026 opgepakt en aan de raad voorgesteld ter besluitvorming. De onttrekking van de onrendabele top van € 150.000 uit de reserve projecten verschuift naar 2026.

2.8 Overhead

Algemeen

Op grond van artikel 8 BBV wordt in begroting en jaarrekening een apart overzicht opgenomen van de kosten van overhead. In de programma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Dit betekent dat alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten, gericht op de externe afnemer, bij het betreffende taakveld worden geregistreerd. Onder overhead worden alle kosten verstaan die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze kosten worden verantwoord op het overzicht 'Overhead', via voorgeschreven taakveld 0.4 Overhead.

In de notitie Overhead van de Commissie BBV wordt nader toegelicht welke kosten tot overhead behoren. In ieder geval gaat het om de kosten van leidinggevenden aan het primaire proces, financiën, personeel en organisatie, juridische zaken, automatisering, facilitaire zaken, huisvesting en archief.

In de jaarlijkse begrotingen en jaarrekeningen van gemeente Ameland wordt een tabel opgenomen waarin de kosten van overhead en toerekenmethodiek worden uiteengezet. Het overheadpercentage blijkt te schommelen rond de 25%.

Wat zijn we aan het doen?

Bestuursondersteuning college

De uitdaging voor de komende jaren is om, in een veranderende samenleving en onder toenemende druk op de uitvoering, goed te blijven presteren en tegelijkertijd te investeren in nieuwe manieren van werken en organiseren. Door de invoering van de Omgevingswet, voortgaande digitalisering, veranderende wet- en regelgeving en ambities op het gebied van dienstverlening, blijft structurele investering in de gemeentelijke organisatie noodzakelijk. Bestuursondersteuning van het college wordt voortgezet zoals in voorgaande jaren. Ondersteuning van de raad is via een apart traject opgepakt en elders in deze Kadernota beschreven.

Vacatures en continuïteit organisatie

Een aantal functies binnen de organisatie blijkt lastig vervulbaar. Hier is gekeken naar alternatieve invullingen om te continuïteit te waarborgen. Daarom vragen we, aanvullend op de bestaande formatie, structureel extra formatie op te nemen voor beleidsmatige ondersteuning. Deze uitbreiding betreft de inzet van een beleidsmedewerker op het gebied van openbare ruimte, benoemd in hoofdstuk 4: fysieke leefomgeving.

Daarnaast is een samenwerkingsverband gestart met de gemeente Groningen ter ondersteuning bij complexere civieltechnische projecten. Dit betreft onder andere de actualisatie van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP), de reconstructie van de gemeentewerf, de vervanging van de riolering in Hollum en de operationalisatie en begeleiding van het meerjaren onderhoudsplan wegen.
Voor de afhandeling van complexe aanvragen voor omgevingsvergunningen (zoals BOPA's) is, als gevolg van een (deels) ontstane vacature, een samenwerking gestart met het Huis van Advies. Zij ondersteunen de gemeente op afstand tot eind 2025. Voor de vacature wordt actief geworven.

Tot slot wordt, met het oog op de komende pensioneringsgolf in zowel de binnen- als buitendienst, een eenmalig budget van € 70.000 (verspreid over 2024, 2025 en 2026) ingezet. Dit budget is reeds via Kadernota 2023 toegekend en wordt benut om tijdig te kunnen werven en een zorgvuldige kennisoverdracht te waarborgen.

WOO

Burgers hebben recht op informatie van de overheid. Dat staat in de Wet open overheid (de Woo). De gemeente moet daarom steeds meer informatie beschikbaar stellen. Op eigen initiatief (actief) én op verzoek (passief). Zo kunnen bedrijven, organisaties, onderzoekers, volksvertegenwoordigers, journalisten en burgers beter volgen en nagaan hoe de overheid besluiten neemt. Iedereen kan bij de overheid informatie opvragen via een Woo-verzoek. De gemeente ziet de afgelopen jaren een toename in het aantal Woo-verzoeken. Door deze toename en met name door twee (zeer) omvangrijke Woo-verzoeken is besloten een samenwerking aan te gaan met de Woo-desk van EIFFEL. Deze Woo-desk ontlast onze medewerkers bij piekbelasting in Woo-verzoeken, is sparringpartner, zorgt voor kennisoverdracht, beschikt over een slim softwaresysteem en geeft advies over de implementatie van onze plicht tot actieve openbaarmaking. De Woo-desk werkt met vaste uurtarieven op basis van nacalculatie.

Capaciteitsanalyse GWA

Door allerlei omstandigheden is de hoeveelheid taken voor de collega's van het GWA de afgelopen jaren gegroeid. Hoewel externe inhuur tijdelijk de werkdruk kan opvangen, biedt een structurele uitbreiding van de formatie mogelijk een betere oplossing om de diverse werkzaamheden vanuit verhuur, onderhoud en verduurzaming te kunnen opvangen en de doorstroming op de woningmarkt soepel te laten verlopen. Dit onderwerp is de afgelopen periode onderzocht en overwogen. Vooralsnog wordt geen voorstel gedaan voor structurele uitbreiding. Wel is gerichter geworven bij een recente vacature voor een servicemedewerker GWA en is de samenwerking op administratief gebied met het KCC versterkt. Zo nodig komt het college (mogelijk in samenhang met het complexbeheerplan) met nadere voorstellen.

Formatie en inhuur

De in de begroting 2025 opgenomen formatie, op basis van de salarisstaat, is 89 fte (inclusief Sociale Werkvoorziening). De in de begroting 2026 op te nemen formatie wordt 91 fte. Niet alle formatie is feitelijk ingevuld vanwege enkele openstaande vacatures. Geprobeerd wordt om de vacatures zo snel mogelijk in te vullen; zo zijn in 2025 inmiddels 5 vacatures vervuld. Ook op Ameland lukt het niet altijd om vacatures via een eerste werving- en selectieprocedure in te vullen. De krapte op de arbeidsmarkt is ook voor onze gemeente merkbaar. In die gevallen wordt geprobeerd creatief te zijn in de arbeidsmarktbenadering en -communicatie.

Wanneer het invullen van vacatures ondanks alle inspanningen niet mogelijk blijkt, wordt tijdelijk personeel ingehuurd. Zo nodig wordt bij langdurige ziekte eveneens tijdelijk personeel ingehuurd om noodzakelijke werkzaamheden uit te blijven voeren. Ten slotte worden externe deskundigen ingehuurd wanneer specialistische kennis in onze organisatie niet aanwezig is.

Loonsom

Voor het berekenen van de loonsom in de meerjarenbegroting 2025–2028 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De salarisaanpassingen van het Cao-akkoord 2025 -2026 zijn verwerkt. In 24 maanden krijgen de hogere salarisschalen ongeveer 7% erbij en de lagere schalen tot ongeveer 8,5%;
- Er wordt gerekend met de maximale schaalsalarissen, maar zonder garanties;
- In de meerjarenbegroting wordt rekening gehouden met een loonsomstijging van 3% per jaar vanaf 31 maart 2027.

ICT en informatiebeveiliging

De gemeente Ameland werkt binnen de centrumregeling Shared Service Centrum (SSC) samen met meerdere Friese gemeenten. In dit verband verzorgt de gemeente Leeuwarden de ICT-voorzieningen voor Ameland. Via ambtelijke werkgroepen wordt actief deelgenomen aan de beleidsvorming en uitvoering van gezamenlijke ICT-projecten, zoals de nieuwe digitale werkomgeving, de inrichting van personeelsprocessen en de vervanging van het telefonieplatform.

Door strengere overheidsnormen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk. Hiervoor is ondersteuning gevraagd bij SSC Leeuwarden. Via de reguliere weg worden de resultaten gedeeld en wordt de raad geïnformeerd (bijvoorbeeld via de ENSIA-rapportage en binnenkort via een jaarrapport van de Functionaris Gegevensbescherming).

De kosten voor ICT nemen toe door het groeiende aantal accounts en apparaten, stijgende werkplektarieven en grote projecten zoals de vernieuwing van de Office-werkplek. Vanaf 2025 wordt een financiële tegenvaller van ongeveer € 52.000 structureel verwacht. Om de ontwikkeling verder op te vangen, wordt vanaf 2026 de ICT-bijdrage met 4,5% geïndexeerd. Dit betekent een structurele verhoging van € 33.000.

Papierloos werken

Met de invoering van digitaal ondertekenen begin 2025 is het besluitvormingsproces volledig gedigitaliseerd, waardoor papiergebruik in dit proces overbodig is geworden. Vanaf medio 2025 zullen de papier- en printkosten verder dalen door het terugbrengen van het aantal printers en een geslaagde aanbesteding.

Accommodatiebeleid

De komende jaren zijn investeringen nodig om gebouwen die eigendom zijn van de gemeente te verduurzamen, bestaande gebouwen qua functionaliteit te verbeteren en wellicht gebouwen te vernieuwen via renovatie of (ver- of) nieuwbouw. Los van het regulier gebouwonderhoud via meerjarig onderhoudsplannen houdt de begroting momenteel nog geen rekening met dergelijke investeringen in deze gebouwen.

Daarom is in de raadsagenda bij punt 7.6 vastgelegd dat een strategisch plan voor gemeentelijke gebouwen moet worden opgesteld. In dit ‘accommodatiebeleid’ moet duidelijk worden hoe activiteiten, organisaties en verenigingen die voor onze gemeenschap waardevol zijn optimaal gehuisvest kunnen worden en welke investeringen hiervoor de komende jaren nodig zijn.

De verwachting is dat in de loop van 2025 besluiten kunnen worden genomen over het strategisch accommodatiebeleid en het bijbehorende faseringsplan. Het streven is om voor de zomervakantie het accommodatiebeleid in ontwerp vast te laten stellen door de gemeenteraad, in dezelfde cyclus als deze Kadernota. Daarna zal een periode van inspraak zijn en verwachten we de raad eind 2025 een voorstel voor te kunnen leggen over definitieve vaststelling.

Onderdeel van het voorstel is een participatietraject voor de dorpen Nes en Buren. Aan Nes en Buren wordt meer tijd gegeven om ook tot een vanuit de bevolking, gebruikers en huurders gedragen voorstel en fasering te komen. Voor de tussenliggende periode wordt voorgesteld om te investeren in het verbeteren en (tijdelijk) uitbreiden van het aantal kleedkamers bij Geel Wit, zodat daar alvast de grootste knelpunten worden opgelost. Daarnaast wordt voorgesteld om in fase 1, waarvan de financiële gevolgen in de kadernota 2026-2029 terecht komen, het gemeentehuis, de gemeentewerf en de sporthal in Nes te verduurzamen. Hiervoor worden maatwerkadviezen opgesteld via het provinciale KlimOp project en worden subsidiemogelijkheden verkend. Voor de

sporthal geldt dat in deze fase enkel onderzoek plaatsvindt; de daadwerkelijke uitvoering is afhankelijk van de uitkomsten van het participatietraject met betrokken partijen.

Welke maatregelen exact in het accommodatiebeleid opgenomen worden en hoe deze gefaseerd en geprioriteerd gaan worden is dus nog afhankelijk van de besluitvorming van de gemeenteraad over de beleidsnota. Wel is duidelijk dat dit in de nabije toekomst een substantieel beslag gaat leggen op de gemeentelijke financiën.

Om verder te kunnen met het accommodatiebeleid wordt voorgesteld nu al middelen vrij te maken in de vorm van stelposten in de begroting 2026 en verder, voor investeringen (structurele kapitaallasten) en eenmalige kosten (ook voor 2025) die uit de Reserve Projecten kunnen worden gedekt.

Gelijktijdig met deze Kadernota legt het college de gemeenteraad het nieuwe accommodatiebeleid voor, waarvan de financiële paragraaf overeenkomst met de in deze Kadernota opgenomen stelpost voor de jaarschijven die daarin zijn opgenomen.

Kunstcollectie gemeente Ameland (€ 20.000 extra)

In 2023 is voorgesteld om € 10.000, - beschikbaar te stellen voor de ontwikkeling van een beheerplan voor de kunstcollectie van gemeente Ameland en een bedrag van € 25.000 voor het noodzakelijk onderhoud van deze kunstcollectie. Hoewel een eerste actualisatie van de bestaande inventarisatie heeft plaatsgevonden en gesprekken zijn gevoerd met de STAM over een mogelijke samenwerking op dit gebied, is het beheerplan nog niet opgesteld.

Daarom wordt voorgesteld om het beschikbare budget voor de ontwikkeling van een beheerplan door te schuiven naar 2025, daarvoor is € 5.000 voldoende. De opdracht daarvoor is inmiddels verleend in overleg met de STAM. Het resterende bedrag van € 5.000 wordt toegevoegd aan het beschikbare budget voor het (verwachte) noodzakelijke onderhoud.

De nieuwe inventarisatie en het advies naar aanleiding daarvan, zal de gemeente in staat stellen om op een gestructureerde wijze de noodzakelijke maatregelen te treffen om de kunstcollectie van de gemeente Ameland (waar nodig en wenselijk) te behouden en te beschermen voor toekomstige generaties. Naar verwachting is minimaal € 50.000 nodig voor onderhoud aan waardevolle historische werken, daarom wordt nog € 20.000 extra gevraagd voor 2026. Het precieze bedrag moet uiteindelijk blijken uit het lopende adviestraject.

Herinrichting terrein Buitendienst

De gemeente richt het terrein in de Ballumerbocht opnieuw in om te voldoen aan wet- en regelgeving en de uitvoering te optimaliseren. Bij aanvang van het project is geschat dat het zou gaan om een investering van 1,5 miljoen, in Kadernota 2024 is hiervoor krediet gereserveerd.
Op basis van het uitgewerkte plan en de actuele kostenraming blijkt dat een aanvullend bedrag van € 400.000 noodzakelijk is. Deze verhoging is het gevolg van de keuze om het oostelijk depot in te richten als rangeerterrein. Deze aanpassing draagt bij aan een efficiëntere afhandeling van afvalcontainers en vergroot de veiligheid voor het personeel.

Het totale benodigde krediet komt daarmee op € 1.900.000, waarvan € 180.000 is bestemd voor de voorbereidingsfase. De kapitaallasten worden vanaf 2026 in de begroting opgenomen. Het voorbereidingsbudget wordt op dit moment besteed, voor de totaalinvestering komt het college nog met een apart raadsvoorstel.

Wat willen we aanvullend gaan doen?

Huisvesting (€ 125.000)

In 2024 zijn belangrijke stappen gezet in het verbeteren van de werkomgeving. De kantines op beide locaties zijn vernieuwd, alle kantoren zijn voorzien van nieuwe bureaus en vergaderruimtes kregen nieuwe tafels. Daarnaast zijn de bestaande stoelen opnieuw gestoffeerd, wat heeft bijgedragen aan een frisse en comfortabele werkomgeving.

In 2025 volgt de volgende fase van dit traject. Hierbij worden de publieksruimtes aangepakt, waaronder de raadszaal, de kamers van de burgemeester en wethouders, en het entreegebied. Ook worden enkele kleine bouwkundige aanpassingen doorgevoerd, zoals het verbeteren van spreekkamers met een burgerfunctie en het optimaliseren van flexplekken.

Deze aanpassingen zijn gericht op een efficiënter gebruik van de beschikbare ruimte. De kosten voor deze fase zijn geraamd op € 55.000 voor alleen meubilair en bouwkundige aanpassingen van spreekkamers en flexplekken. Voor een meer publieksgerichte aankleding van de bestuursvleugel (raadszaal als trouwzaal en burgemeesterskamer en raadszaal als vergadercentrum) is een bedrag nodig van € 125.000. Het college heeft (na thematische bespreking) begrepen dat bij de raadsleden een voorkeur is voor ‘in één keer goed’ en neemt daarom het hogere bedrag op als wens in deze Kadernota. Het college wil de uitvoering starten direct na vaststelling van de Kadernota door de raad zodat voor de nieuwe raadsperiode de werkzaamheden kunnen zijn afgerond.

Na vaststelling van het accommodatiebeleid volgt nog een derde fase. Deze fase sluit aan op de bouwkundige ingrepen en richt zich op verduurzaming van de schil van het gemeentehuis en op de meer cosmetische aspecten van de werkomgeving, zoals raambekleding, schilderwerk in kleur en afbeeldingen op de muren. Hiermee wordt de uitstraling van de werkomgeving verder versterkt.

Vervanging reserveringssysteem + toegangsdeuren sporthallen (Eenmalig € 8.200, € 3.100 structureel)

Het huidige reserveringssysteem voor de sporthallen wordt vervangen door een modern selfservice systeem om verenigingen en incidentele huurders meer gemak te bieden. Het nieuwe systeem maakt het mogelijk om zelfstandig reserveringen te maken en direct toegang te krijgen tot de sporthal zonder tussenkomst van gemeentepersoneel. In samenhang met dit nieuwe reserveringssysteem worden de toegangsdeuren van de sporthallen aangepast. Deze kunnen dan eenvoudig door de huurder zelf worden geopend of op afstand worden bediend via het systeem.

De eenmalige investering voor aanschaf en installatie bedraagt € 8.200 in 2025. Daarnaast is jaarlijks € 3.100 nodig voor beheer, onderhoud en licenties van het systeem vanaf 2025. Met deze stap zetten we een belangrijke stap richting gebruiksvriendelijke en efficiënte dienstverlening.

2.9 Dekkingsmiddelen

Algemeen

Voor de uitvoering van de programma's die de gemeenteraad heeft bepaald, zijn financiële middelen nodig. Deze dekkingsmiddelen worden gevormd door rijksbijdragen, eigen gemeentelijke belastingen en retributies, huren, pachten en dergelijke.

Voor rijksmiddelen als de zogenaamde algemene uitkering uit het gemeentefonds en gemeentelijke belastingen gelden geen specifieke bestedingsdoelen.

Voor retributies (leges en dergelijke heffingen) geldt dat opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de bijbehorende kosten.

Gemeentefonds

Het gemeentefonds bestaat uit de algemene uitkering, decentralisatie uitkeringen en integratie uitkeringen. De berekende uitkering gemeentefonds in deze Kadernota is gebaseerd op de meicirculaire 2025, de meest recente circulaire van het ministerie van Binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties. De financiële effecten hiervan zijn verwerkt in de eerste begrotingswijziging. De uitkeringen van het gemeentefonds stijgen, op basis van de meicirculaire, vanaf 2026 tot boven € 12 miljoen.

Belastingen en retributies

Wij stellen voor om niet tot aanvullende tariefstijgingen te besluiten ten opzichte van hetgeen in voorgaande Kadernota's is besloten. Er is sprake van zowel een sluitende begroting 2026, als een sluitende meerjarenbegroting, waarmee wordt voldaan aan het gestelde in artikel 189 van de gemeentewet.

Als basis voor de op te stellen meerjarenbegroting 2026 – 2029 gelden hiermee de volgende belastingontwikkelingen:

Reinigingsheffingen

Afvalstoffenheffing					
	2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Tariefverhoging	2%	0%	0%	0%	0%

Gelet op de mate van kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing, vindt vanaf 2026 geen tariefstijging plaats, hoewel hier in voorgaande Kadernota's nog wel van werd uitgegaan.

Reinigingsrechten					
	2025	2026	2027	2028	2029
Tariefstelling restafval (per kg.)	0,33	0,33	0,33	0,33	0,33
Vastrecht 240 liter container	45,00	45,00	45,00	45,00	45,00
Vastrecht 1.100 liter container	85,00	85,00	85,00	85,00	85,00

Onroerendezaakbelastingen

Onroerendezaakbelastingen					
	2025	2026	2027	2028	2029
Opbrengststijging	2%	2%	0%	0%	0%

Forensenbelasting

Forensenbelasting					
	2025	2026	2027	2028	2029
Opbrengststijging	2%	2%	0%	0%	0%

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting					
	2025	2026	2027	2028	2029
Tariefverhoging	2%	2%	0%	0%	0%
Tariefstelling	2,04	2,08	2,08	2,08	2,08

Als algemene opmerking geldt dat de meeropbrengsten van de hier voor 2026 voorgestelde belastingverhogingen worden verwerkt in de op te stellen meerjarenbegroting 2026-2029.
De specifieke tariefstelling per belastingsoort wordt verwerkt in de diverse belastingverordeningen die in het najaar aan de raad worden voorgelegd.

3. Financiën

3.1 Inleiding

Op 28 oktober 2024 is de meerjarenbegroting 2025 – 2028 door de raad vastgesteld. Deze meerjarenbegroting is de basis voor de uitvoering van werkzaamheden in het lopende begrotingsjaar 2025. De ‘jaarschijf 2025’ bestaat immers uit door de raad beschikbaar gestelde budgetten voor de verschillende begrotingsonderdelen, vastgelegd in een programmabegroting met programma’s en daarbij behorende activiteitengroepen.

Daarnaast geeft deze meerjarenbegroting het financiële kader voor de jaren tot en met 2028. Deze meerjarenbegroting is daarmee de uitgangspositie voor deze Kadernota, waarbij het jaar 2028 ‘gemakshalve’ wordt gekopieerd naar 2029.

De begrotingssaldi voor deze jaren zijn de volgende:

	2025	2026	2027	2028	2029
Meerjarenbegroting 2025 - 2028					
	848.461	573.679	534.073	361.869	361.869

In dit hoofdstuk komen belangrijke afwijkingen van dit financiële beeld aan de orde. Hiermee ontstaat een nieuw kader als basis voor beschouwingen in het college en de raad over zaken als nieuw beleid, wensen en belastingmaatregelen. De besluiten die daaruit voortvloeien, vormen de basis voor de daarná op te stellen meerjarenbegroting 2026 - 2029.

De belangrijke afwijkingen voor het jaar 2025 worden formeel aan de raad voorgelegd in de vorm van begrotingswijzigingen 2025, met effecten voor de komende jaren. Er zijn drie voorgestelde begrotingswijzigingen opgesteld die hierna aan de orde komen.

In paragraaf 3.2 wordt een totaalbeeld geschetst van de **eerste begrotingswijziging 2025.**

Dit betreft vooral de budgettaire effecten van de jaarrekening 2024 op de meerjarenbegroting, aangevuld met een analyse van de huidige budgetten. Ook doorgeschoven budgetten van 2024 die in 2025 of later alsnog tot uitgaven zullen leiden komen in deze wijziging naar voren. Daarnaast worden externe effecten in deze wijziging verwerkt, zoals bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen, de gevolgen van een nieuwe cao voor gemeentepersoneel en de ontwikkeling van de algemene uitkering.

Op deze begrotingswijziging wordt een toelichting gegeven op activiteitengroepniveau, het niveau waarop de raad budgetten autoriseert. Hierbij worden vooral de aanpassingen groter dan € 10.000 benoemd.

In paragraaf 3.3 komt de **tweede begrotingswijziging 2025** aan de orde. Financiële effecten van besluiten die zijn genomen nádat de meerjarenbegroting 2025-2028 is vastgesteld, worden verwerkt in deze begrotingswijziging.

Paragraaf 3.4 bevat de **derde begrotingswijziging 2025.** Dit betreft de financiële effecten van nieuwe beleidsvoornemens in deze Kadernota.

Paragraaf 3.5 bevat uitsluitend het effect van **gewijzigde kapitaallasten**, omdat investeringen een jaar eerder of later plaatsvinden dan eerder aangenomen, of voor een gewijzigd bedrag worden opgenomen.
Bovendien zijn in deze cijfers de kapitaallasten van nieuwe beleidsvoornemens verwerkt, voor zover het hier gaat om investeringen.

Voor alle begrotingswijzigingen geldt dat een negatieve bijstelling per saldo meer kosten of minder opbrengsten betreft, en een positieve bijstelling meer opbrengsten of minder kosten.

Paragraaf 3.6 sluit af met een financiële eindsituatie, als basis voor de op te stellen nieuwe meerjarenbegroting 2026 – 2029.

3.2 Eerste begrotingswijziging 2025

De jaarrekening over 2024 sluit met een voordelig saldo van € 2.519.610. Ten opzichte van het begrote saldo van € 192.426 is er sprake van een groot voordelig verschil van € 2.327.184.

Er is sprake van diverse voor- en nadelen ten opzichte van de begroting. In de jaarstukken over 2024 zijn uitgebreide analyses opgenomen van opvallende financiële verschillen ten opzichte van de begroting; bovendien zijn toelichtingen gegeven op beleidsvoornemens en de mate waarin realisatie heeft plaats gevonden.

Op basis van een analyse van de jaarrekening 2024 is beoordeeld in hoeverre budgetten in de vastgestelde begroting 2025 – 2028 bijstelling vragen. Deze bijstellingen zijn verwerkt in de eerste begrotingswijziging 2025. Ook enkele doorgeschoven budgetten van 2024 die in 2025 of later alsnog tot uitgaven zullen leiden komen in deze wijziging naar voren, zoals het aanwijzen van monumenten en beeldbepalende panden, het project rondom parkeren in bermen en het verbeteren van de waterkwaliteit van de Vleijen. Daarnaast zijn gewijzigde bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen als Veiligheidsregio Friesland en GR De Waddeneilanden geraamd, zijn de financiële gevolgen van een nieuwe cao voor gemeentepersoneel verwerkt en zijn de bedragen van de Algemene uitkering op basis van de meeste recente (mei)circulaire verwerkt.

Ook wordt in deze begrotingswijziging rekening gehouden met baten uit SPUK-regelingen (specifieke uitkeringen) van het Rijk. Eerder werden slechts de kosten geraamd en bleken de baten tegenover deze kosten een meevaller bij de jaarrekening. Om een realistischer beeld te geven van deze regelingen worden de baten uit de specifieke uitkeringen vanaf nu ook geraamd.

Een totaaloverzicht van de eerste begrotingswijziging op activiteitengroepniveau is opgenomen in *bijlage 1* van deze kadernota. Een totaaloverzicht van alle wijzigingen per product- en grootboeknummer is ter informatie beschikbaar.

Het totaaleffect van deze eerste begrotingswijziging 2025 is:

	2025	2026	2027	2028	2029
Effecten van jaarrekening 2024, externe ontwikkelingen, etc.	258.729	698.819	425.442	218.950	166.535

De belangrijkste begrotingswijzigingen worden hierna per activiteitengroep toegelicht.

Programma 1 Bestuur

Activiteitengroep Bestuur				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
€ 23.503	€ 32.793	€ 61.298	€ 61.780	€ 24.693

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Bestuur > € 10.000:

- (-) Jaarlijkse indexering voor onder andere VFG, VNG en K80 gemeenten werd eerder niet begroot (€ 10.000 structureel)
- (+) Minder kosten dvo's van de Waddeneilanden (€ 20.000 structureel)
- (+) Structurele baten voor de nieuwe DVO werkzaamheden personeels- en salarisadministratie Schiermonnikoog (€ 20.624 in 2025, € 46.035 vanaf 2026)

Activiteitengroep Openbare orde en veiligheid				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
-€ 4.000	-€ 38.900	-€ 32.312	-€ 32.718	-€ 995

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Openbare orde en veiligheid > € 10.000:

- (-) Op basis van de begroting 2026 van de Veiligheidsregio Fryslân juiste inkomensoverdrachten geraamd (€ 34.425 in 2025 aflopend tot € 1.473 positief in 2029)

Programma 2 Sociaal Domein

Activiteitengroep Algemene voorzieningen				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
-€ 7.026.406	-€ 110.100	-€ 146.100	-€ 110.100	-€ 110.100

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Algemene voorzieningen > € 10.000:

- (-) Hogere inkomensoverdrachten voor Sociaal Domein Fryslân aan de gemeente Leeuwarden door hogere bedrijfsvoeringskosten (€ 10.000 structureel)
- (-) Subsidiebeschikking Sociaal Werk Ameland juist verwerkt in de begroting (€89.850 in 2025, € 90.000 in 2026 en verder)
- (-) De financiële afwikkeling van Ambla vindt in 2025 plaats. Dit betreft de eenmalige lasten minus ontvangen subsidies. Hier tegenover staan onttrekkingen aan de Reserves Nieuwbouw Stelp en Projecten, zie activiteitengroep Overige inkomsten en uitgaven (€ 7.020.141 in 2025)

Activiteitengroep Musea en culturele voorzieningen				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
-€ 8.969	-€ 9.500	-€ 9.500	-€ 9.500	-€ 9.500

Geen bijzonderheden.

Activiteitengroep Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
€ 46.550	-€ 2.200	-€ 1.377	-€ 1.811	€ 6.072

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Maatschappelijke ondersteuning (Wmo) > € 10.000:

- (+) Bijdrage centrumgemeente Leeuwarden voor beschermd wonen (€ 50.000 in 2025)
- (-) Beschikbaar gestelde budget voor beschermd en begeleid wonen is van 2024 opgeschoven naar 2025. Er wordt externe expertise ingehuurd voor het uitwerken van ontwerpsuggesties uit het eerder opgestelde adviesrapport (€ 35.000 in 2025)
- (+) SPUK bijdragen voor het Integraal Zorgakkoord geraamd (€ 33.550 in 2025)

Activiteitengroep Participatiewet				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
-€ 4.446	-€ 8.620	-€ 8.799	-€ 8.984	-€ 17.312

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Participatiewet > € 10.000:

- (+) Rijksbijdrage participatiewet is structureel hoger dan begroot, onder meer ter compensatie van structureel hogere loonkostensubsidies (€ 44.000 in 2025, € 40.000 de jaren daarna)
- (-) Loonkostensubsidies en kosten bijstandsuitkering zijn structureel hoger dan begroot (€ 40.000 structureel)

Programma 3 Onderwijs

Activiteitengroep Openbaar primair en voortgezet onderwijs				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
-€ 338	-€ 338	-€ 338	-€ 338	-€ 338

De baten en lasten van het Openbaar Primair Onderwijs zijn geschrapt uit de begroting, het financiële effect hiervan is neutraal.

Activiteitengroep Lokaal onderwijsbeleid				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000	€ 5.000

Geen bijzonderheden.

Programma 4 Fysieke leefomgeving

Activiteitengroep Infrastructuur				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
-€ 58.600	€ 756.400	-€ 843.600	-€ 43.600	-€ 43.600

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Infrastructuur > € 10.000:

- (-) Structureel meer onderhoudskosten van de watergangen door uitbreiding slotenareaal (€ 22.500 structureel)
- (-) Onderzoek naar parkeren op de veerdam schuift van 2024 naar 2025 (€ 15.000 in 2025)
- (-) Bijdrage in de te verwachten negatieve exploitatie van Warmtelevering B.V. (€20.000 structureel)
- (-/+) Verschuiven van de kosten voor het verbreden van het fietspad langs de Verbindingsweg naar 2027, onder andere als gevolg van energietransitie. Hier staat een onttrekking aan de Reserve Projecten tegenover, zie activiteitengroep Overige inkomen en uitgaven (€ 800.000 voordeel in 2026, nadeel in 2027)

Activiteitengroep Openbare Ruimte				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
-€ 268.200	€ 32.800	€ 32.800	€ 32.800	€ 32.800

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Openbare Ruimte > € 10.000:

- (-) Opstellen van de LIOR (Leidraad Inrichting Openbare Ruimte) vindt plaats in 2025 in plaats van 2024 (€ 24.000)
- (-) Werkzaamheden voor actualiseren lijst met beschermde bomen vindt gedeeltelijk plaats in 2025 (€ 12.000)
- (-) Traject parkeren in bermen schuift op van 2024 naar 2025 (€ 75.000 in 2025)
- (-) Verbeteren van de waterkwaliteit van de Vleijen vindt plaats in 2025 in plaats van in 2024 (€ 190.000 in 2025)
- (+) Afvoerkosten groen afval lager in verband met gewijzigde afspraken hoveniers en loonbedrijf (€ 40.100 structureel)

Activiteitengroep Afval en milieu				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
€ 30.000	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.500

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Afval en milieu > € 10.000:

- (-) Het coaten van ondergrondse containers vindt gedeeltelijk plaats in 2025 (€ 17.500 in 2025)
- (+) Nog te ontvangen laatste dividend voor Fryslân Milieu over 2024 (€ 40.000 in 2025)
- (+) Minder kosten voor het huren van ondergrondse containers ten gevolge van gemaakte prijsafspraken (€ 7.500 structureel)

Activiteitengroep Ruimtelijke ordening				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
-€ 88.500	-€ 9.500	-€ 2.000	-€ 2.000	-€ 2.000

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Ruimtelijke ordening > € 10.000:

- (-) Kosten implementatie Omgevingswet gedeeltelijk doorgeschoven naar 2025 (€ 35.000 in 2025)
- (-) Aanwijzen van monumenten en beeldbepalende panden vindt plaats in 2025 in plaats van 2024 (€ 24.000)
- (-) Werkzaamheden voor het wegwerken van achterstanden BAG/BGT vinden gedeeltelijk plaats in 2025 (€ 20.000)

Programma 5 Economie

Activiteitengroep Toerisme				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
-€ 20.000	-€ 20.000	-€ 20.000	-€ 20.000	-€ 20.000

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Toerisme > € 10.000:

- (-) Door vele aanvragen hogere kosten voor de subsidie toeristische jeugdgroepen (€ 20.000 structureel)

Programma 6 Duurzaamheid

Activiteitengroep Energietransitie				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
€ 35.780	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Energietransitie > € 10.000:

- (+) Het resterende budget om onderzoek te doen of de gemeente op basis van wet- en regelgeving strenger kan zijn voor het verduurzamen van recreatieve zwembaden valt vrij doordat de kosten lager uitvallen. Dit is afgerond (€15.780 in 2025)

- (+) Het budget voor een slimme en aansprekende communicatiestrategie voor ‘van gas naar elektrisch koken’ aframen (€ 20.000)

Programma 7 Volkshuisvesting

Activiteitengroep Gemeentelijk woningbedrijf Ameland				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
-€ 68.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland > € 10.000:

- (-) Kosten voor het opstellen van het meerjarenonderhoudsplan van het GWA schuiven naar 2025. Tegenover deze kosten staat een onttrekking aan de Reserve ABR Woningbedrijf, zie activiteitengroep Overige inkomsten en uitgaven (€ 25.000)
- (-) Werkzaamheden voor het strategisch voorraadbeleid GWA vinden plaats in 2025 in plaats van 2024 en blijken hoger dan eerder geraamd. Tegenover deze kosten staat een onttrekking aan de Reserve ABR Woningbedrijf, zie activiteitengroep Overige inkomsten en uitgaven (€ 43.000)

Activiteitengroep Volkshuisvestingbeleid				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
€ 150.000	-€ 150.000	€ 0	€ 0	€ 0

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Volkshuisvestingsbeleid > € 10.000:

- (-/+) Onrendabele top van de flexwoningen schuift van 2025 naar 2026. Hier staat een onttrekking aan de Reserve Projecten tegenover, zie activiteitengroep Overige inkomsten en uitgaven (voordeel van € 150.000 in 2025, nadeel van € 150.000 in 2026)

Overhead

Activiteitengroep Overhead				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
-€ 139.407	-€ 217.234	-€ 304.114	-€ 308.087	-€ 547.702

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Overhead > € 10.000:

- (+/-) Het principe akkoord CAO gemeenten en de verwachte uitkomsten van herwaarderingen zijn verwerkt. Voor 2025 blijkt de daadwerkelijke indexering op de salarissen lager dan waar in de begroting rekening mee is gehouden (€ 1.879 positief in 2025, aflopend tot € 376.013 negatief in 2028)
- (-) Actualisatie en indexering van de ICT bijdrage aan de gemeente Leeuwarden (€ 52.286 in 2025, € 85.689 in de jaren daarna)
- (-) Incidenteel hogere kosten voor bijscholing en cursussen door onder andere teamdagen (€ 50.000 in 2025, oplopend tot € 60.000 in 2029)

- (-) Dagelijks onderhoud voor de kunstcollectie van de gemeente verschuift naar 2026 (€ 30.000 in 2026)
- (-) Inhuur externe deskundigen structureel hoger dan begroot (€ 30.000 in 2025, € 20.000 in de jaren erna)

Dekkingsmiddelen

Activiteitengroep Gemeentefonds				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
€ 305.292	€ 1.034.117	€ 883.564	€ 645.276	€ 859.213

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Gemeentefonds > € 10.000:

- (+) De calculaties op grond van de meicirculaire leiden tot een hogere Algemene uitkering vanaf uitkeringsjaar 2025 (€ 305.292 in 2025, tot € 857.944 in 2028).

Activiteitengroep Belastingen				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
-€ 4.885	-€ 4.986	-€ 4.986	-€ 4.986	-€ 4.986

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Belastingen > € 10.000:

- (-) Een geactualiseerde inschatting van opbrengsten toeristenbelasting, vooral op basis van de cijfers over 2024, leidt tot minder opbrengsten (€ 55.985 in 2025, aflopend tot € 57.108 in 2028)
- (+) Voor forensenbelasting leidt dezelfde rekenexercitie tot meeropbrengsten (€ 76.500 in 2025 oplopend tot € 78.030 in 2028)
- (-) Voor de onroerende zaakbelasting zijn minder opbrengsten geraamd op basis van dezelfde berekeningen (€ 25.400 in 2024, tot € 25.908 in 2028).

Activiteitengroep Retributies				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
€ 73.145	€ 36.745	€ 37.145	€ 37.145	€ 37.145

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Retributies > € 10.000:

- (+) Op basis van realisatie voorgaande jaren bijraming voor 2025 van leges rij- en reisdocumenten (€ 15.000)
- (+) Op basis van realisatie voorgaande jaren bijraming voor 2025 van leges omgevingsvergunningen (€ 27.370)
- (+) Op basis van realisatie voorgaande jaren bijraming voor 2025 van begraafplaatsrechten (€ 10.000)

Activiteitengroep Huren en pachten				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
-€ 850	-€ 850	-€ 850	-€ 850	-€ 850

Geen bijzonderheden.

Activiteitengroep Overige inkomsten en uitgaven				
2025	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
€ 7.282.061	-€ 634.308	€ 772.111	-€ 27.578	-€ 48.504

Wijzigingen binnen de activiteitengroep Overige inkomsten en uitgaven > € 10.000:

- (-/+) Onttrekking aan de Reserve Projecten tegenover kosten van het verbreden van het fietspad langs de Verbindingsweg schuift naar 2027 in plaats van 2026. Zie voor de kosten de activiteitengroep Infrastructuur (€ 800.000 negatief in 2026, € 800.000 positief in 2027)
- (-/+) Onttrekking aan de Reserve Projecten tegenover de onrendabele top van de flexwoningen schuift naar 2026. Zie voor de kosten de activiteitengroep Volkshuisvestingbeleid (€ 150.000 nadeel in 2025, voordeel in 2026)
- (+) Onttrekking aan de Reserve ABR Woningbedrijf tegenover de kosten die verschoven zijn van 2024 naar 2025 (€ 68.000 in 2025)
- (+) Hogere opbrengsten dividend van Stedin ontvangen over 2024 (€ 34.700 in 2025)
- (+) Hogere renteopbrengsten schatkistbankieren (€ 345.000 in 2025, € 45.000 in 2026)
- (+) Onttrekkingen aan de Reserves Projecten en Nieuwbouw Stelp voor de financiële afwikkeling van de bouw van Ambla. Zie voor de kosten activiteitengroep Algemene voorzieningen (€ 7.020.141 in 2025)
- (-) Het dagelijks onderhoud van materiaal/materieel blijkt structureel hoger dan begroot (€ 25.000 structureel)

3.3 Tweede begrotingswijziging 2025

Na vaststelling van de meerjarenbegroting 2024 – 2027 zijn in het college en de raad besluiten genomen die een financieel effect hebben op deze lopende meerjarenbegroting.
Het overzicht hiervan is opgenomen in *bijlage 2* bij deze Kadernota.

Het totaaleffect van deze tweede begrotingswijziging 2025 is:

	2025	2026	2027	2028	2029
Effecten van besluiten ná vaststellen meerjarenbegroting 2025 - 2028	-188.102	-185.729	-44.720	-44.720	-44.720

De bijstelling betreft onder andere een bijdrage van € 100.000 in de jaren 2025 en2026 voor de bibliotheekvoorziening, de inzet van een leerplichtambtenaar via gemeente Leeuwarden, de kosten van doorgeschoven rioleringswerkzaamheden naar 2025 en het eenmalige tekort op de nieuwe grondexploitatie ‘De Stringen’.

3.4 Derde begrotingswijziging 2025, nieuw beleid

De Kadernota 2025 is opgesteld met inachtneming van de raadsagenda 2022 – 2025, waarbij rekening is gehouden met de huidige stand van zaken van diverse projecten. Bovendien zijn aanvullende nieuwe beleidsvoornemens onderkend, waarover beraadslaging en besluitvorming noodzakelijk is.

De financiële effecten van het in deze Kadernota voorgestelde nieuwe beleid, zijn opgenomen in *bijlage 3* bij deze Kadernota.

De totaaltelling hiervan is als volgt:

	2025	2026	2027	2028	2029
Effecten van nieuw beleid bij Kadernota 2025	-126.300	-401.075	-197.266	-197.666	-200.653

3.5 Vierde begrotingswijziging 2025, kapitaallasten

Deze paragraaf 3.5 bevat uitsluitend het effect van **gewijzigde kapitaallasten**, omdat investeringen een jaar eerder of later plaatsvinden dan eerder aangenomen, of voor een gewijzigd bedrag worden opgenomen.

Dit betekent dat bijvoorbeeld de financiële afwikkeling van project Ambla in 2025 plaatsvindt, in plaats van in 2024 zoals eerder begroot, dat een (elektrische) veegmachine geen € 450.000 kost, maar (in de dieselvariant) € 293.000 en dat de strategische grondaankoop Nes-Buren voor € 180.000 is verwerkt in de activastaat. Daarnaast blijken investeringen in materiaal en materieel, speelvoorzieningen en dergelijke vaak later plaats te vinden dan aanvankelijk begroot, hetgeen leidt tot gewijzigde kapitaallasten.

Bovendien zijn in deze vierde wijziging de kapitaallasten van nieuwe beleidsvoornemens verwerkt, voor zover het hier gaat om investeringen. In de derde begrotingswijziging zijn deze investeringen opgenomen en is het financiële effect aangegeven, de feitelijke doorrekening van rente en afschrijving vindt plaats via de verwerking in de activastaat en komt daarmee tot uiting in deze vierde begrotingswijziging.

Het totaaleffect hiervan is het volgende:

	2025	2026	2027	2028	2029
Effecten van aangepaste activastaat					
	-7.836	61.139	-172.041	-280.400	-191.923

3.6 Financiële eindsituatie, basis voor meerjarenbegroting 2026 - 2029

De verwerking van de voorgaande begrotingswijzigingen leidt tot het volgende financiële eindplaatje, als basis voor de op te stellen meerjarenbegroting 2026 – 2029:

	2025	2026	2027	2028	2029
Startpositie Kadernota 2025					
Meerjarenbegroting '25 - '28	848.461	573.679	534.073	361.869	361.869
Wijzigingen					
Eerste begrotingswijziging 2025	258.729	698.819	425.442	218.950	166.535
Tweede begrotingswijziging 2025	-188.102	-185.729	-44.720	-44.720	-44.720
Derde BW, effecten nieuw beleid	-126.300	-401.075	-197.266	-197.666	-200.653
Vierde begrotingswijziging 2025	-7.836	61.139	-172.041	-280.400	-191.923
Financiële eindsituatie					
Startpositie meerjarenbegroting 2026 - 2029	784.952	746.833	545.488	58.033	91.108

Ontwikkeling Reserve projecten

In de huidige meerjarenbegroting 2025 – 2028 en in een aantal begrotingswijzigingen zoals hiervoor opgenomen, worden diverse eenmalige kosten gedekt door een bijdrage uit de Reserve projecten. Het eenmalige tekort op project Ambla wordt op deze manier deels gedekt, maar ook bijvoorbeeld eenmalige kosten als de onrendabele top van flexwoningen, een tekort op de grondexploitatie De Stringen en eenmalige kosten van het accommodatiebeleid.

Voor de Reserve projecten geldt dat jaarlijkse positieve exploitatiesaldi worden toegevoegd en omdat hiervan in de afgelopen jaren sprake was, is de stand van deze reserve per eind 2024 opgelopen tot € 13,5 miljoen (na verwerking rekeningsaldo 2024). Het is dan ook goed mogelijk om eenmalige kosten op een eenmalige manier te dekken via deze reserve.

Op de volgende pagina is het verloop van deze reserve aangegeven.

	Ontwikkeling Reserve projecten				
	2025	2026	2027	2028	2029
Stand reserve projecten begin jaar	13.580.082	9.057.949	7.595.449	5.657.949	4.647.949
Mutaties in 2025:					
Onttrekking nieuwbouw Ambla	-3.355.772				
Onttrekking kwaliteit bestratingsmateriaal	-362.500	-362.500	-362.500	-235.000	
Onttrekking sloop Stelp	-550.000				
Onttrekking tekort grondexploitatie De Stingen	-253.861				
Onttrekking onrendabele top flexwoningen		-150.000			
Onttrekking eenmalig deel accommodatiebeleid		-850.000	-775.000	-775.000	-875.000
Onttrekking verbreden fietspad Verbindingsweg, voorbereiding		-100.000			
Onttrekking verbreden fietspad Verbindingsweg, uitvoering			-800.000		
Stand reserve projecten einde jaar	9.057.949	7.595.449	5.657.949	4.647.949	3.772.949

Bijlagen

Bijlage 1: Eerste begrotingswijziging 2025

Eerste begrotingswijziging 2025 (Effecten jaarrekening 2024, budgettaire aanpassingen 2025)						
Programma	**Activiteitengroep**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
1	Bestuur	23.503	32.793	61.298	61.780	24.693
1	Openbare orde en veiligheid	-4.000	-38.900	-32.312	-32.718	-995
2	Algemene voorzieningen	-7.026.406	-110.100	-146.100	-110.100	-110.100
2	Musea en culturele voorzieningen	-8.969	-9.500	-9.500	-9.500	-9.500
2	Maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	46.550	-2.200	-1.377	-1.811	6.072
2	Jeugdhulpwet	0	0	0	0	0
2	Participatiewet	-4.446	-8.620	-8.799	-8.984	-17.312
3	Openbaar prim. en voortgez. onderwijs	-338	-338	-338	-338	-338
3	Lokaal onderwijsbeleid	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
4	Infrastructuur	-58.600	756.400	-843.600	-43.600	-43.600
4	Openbare ruimte	-268.200	32.800	32.800	32.800	32.800
4	Afval en milieu	30.000	7.500	7.500	7.500	7.500
4	Ruimtelijke ordening	-88.500	-9.500	-2.000	-2.000	-2.000
5	Toerisme	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
5	Overige sectoren	0	0	0	0	0
6	Energietransitie	35.780	0	0	0	0
7	Gemeentelijk woningbedrijf	-68.000	0	0	0	0
7	Volkshuisvestingsbeleid	150.000	-150.000	0	0	0
Dekkingsmiddelen	Huren en pachten	-850	-850	-850	-850	-850
Dekkingsmiddelen	Gemeentefonds	305.292	1.034.117	883.564	645.276	859.213
Dekkingsmiddelen	Belastingen	-4.885	-4.986	-4.986	-4.986	-4.986
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	7.282.061	-634.308	772.111	-27.578	-48.504
Dekkingsmiddelen	Retributies	73.145	36.745	37.145	37.145	37.145
Overhead	Overhead	-139.407	-217.234	-304.114	-308.087	-547.702
Totaal effect eerste wijziging		**258.729**	**698.819**	**425.442**	**218.950**	**166.535**

Bijlage 2: Tweede begrotingswijziging 2025

Tweede begrotingswijziging 2025 (Besluiten ná MJB 2025 - 2028)										
Programma	**Activiteitengroep**	**Krediet**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Datum**	**Besluit**	**Toelichting**
2	Algemene voorzieningen	-	-100.000	-100.000	0	0	0	26-5-2025	Raad	Er tegenover staat ontvangst in algemene uitkering
3	Lokaal onderwijsbeleid	-	-44.720	-44.720	-44.720	-44.720	-44.720	8-4-2025	College	Uitbesteden werkzaamheden leerplichtambtenaar
4	Infrastructuur	-	-551.500	0	0	0	0	28-1-2025	College	Hogere onderhoudskosten riool op basis van jaarplan 2025
4	Infrastructuur	-	551.500	0	0	0	0	28-1-2025	College	Onttrekking tegenover onderhoudskosten riool egalisatievoorziening
4	Infrastructuur	180.000	pm	pm	pm	pm	pm	14-4-2025	Raad	Grond nabij Geel-Wit strategische aankoop, via activastaat
4	Openbare ruimte	-	-25.342	-41.009	0	0	0	20-5-2025	College	Hogere kosten voor KNRM strandbewaking
4	Openbare ruimte	-	12.000	12.000	12.000	12.000	12.000	14-4-2025	Raad	Exploitatiekosten openbaar toilet bij KNRM
4	Openbare ruimte	62.500	pm	pm	pm	pm	pm	14-4-2025	Raad	Investering in openbaar toilet bij KNRM (via begrotingswijziging 4, via
4	Ruimtelijke ordening	-	-253.861	0	0	0	0	16-12-2024	Raad	Verlies (nieuwe) grondexploitatie De Stringen
5	Toerisme	-	0	-5.000	3.000	8.000	14.000		College	Aanpassing subsidie VVV
7	Gemeentelijk Woningbedrijf Ameland	-	-2.168	0	0	0	0	5-11-2024	College	Meer kosten dan eerder in de kadernota begroot voor de bewonersraad
7	Volkshuisvestingbeleid	-	2.233	0	0	0	0	14-4-2025	Raad	Urgentieverordening centrumregeling
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	41.529	pm	pm	pm	pm	pm	25-3-2025	College	Laadpalen en brandkluis voor accu (via begrotingswijziging 4, activastaat)
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	-	253.861	0	0	0	0	16-12-2024	Raad	Dekking verlies grondexploitatie De Stringen Reserve Projecten
Overhead	Overhead	-	-15.872	0	0	0	0	18-3-2025	College	Gefaseerde onderhoudsronde van het functiehuis HR21 laten uitvoeren
			-411.923	**-178.729**	**-29.720**	**-24.720**	**-18.720**			

Bijlage 3: Derde begrotingswijziging 2025

Derde begrotingswijziging 2025 (Lijst met wensen en beleidsvoornemens)										
Programma	**Activiteitengroep**	**omschrijving**	**financiële omvang**	**eenmalige of structurele lasten**	**startjaar**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
2	Participatiewet	Uitvoering geactualiseerd armoedebeleid	20.000	structureel	2026	0	20.000	20.000	20.000	20.000
2	Algemene voorzieningen	Extra inzet financiële hulpverlening	25.000	structureel	2025	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
4	Openbare ruimte	Gebiedsontwikkeling De Vleijen	1.000.000	kapitaallasten	2026	0	70.000	69.000	68.000	67.000
4	Openbare ruimte	Voorbereidingskosten De Vleijen	120.000	eenmalig	2026	0	120.000	0	0	0
4	Infrastructuur	Vergroten parkeerterrein Westerlaan (aanvullend resterend budget van € 77.500)	127.450	kapitaallasten	2026	0	8.922	8.794	8.667	8.539
4	Afval en milieu	Opstellen beheer- en onderhoudsplan afvalinzameling en openbare reiniging	35.000	eenmalig	2025	20.000	15.000	0	0	0
4	Openbare ruimte	Uitbreiding formatie beleidsmedewerker openbare ruimte	1 FTE	structureel	2026	0	92.476	96.666	99.566	102.553
4	Ruimtelijke ordening	Aanvullend structureel € 20.000 voor vormgeven en bijhouden Omgevingsplan	20.000	structureel	2025	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
6	Energietransitie	Uitbreiding formatie Duurzaamheid	1 FTE	structureel	2025	22.395	92.476	96.666	99.566	102.553
6	Energietransitie	Dekking uitbreiding formatie Duurzaamheid	1 FTE	structureel	2025	-22.395	-92.476	-96.666	-99.566	-102.553
6	Energietransitie	Onderzoek Ameland zelfvoorzienend (zoet)water	10.000	eenmalig	2026	0	7.500	2.500	0	0
Dekk.mid.	Overige inkomsten en uitgaven	Ontrekking Reserve Projecten accommodatiebeleid	divers	eenmalig	2026	0	-850.000	-775.000	-775.000	-875.000
Overhead	Overhead	Stelpost accommodatiebeleid structureel	13.000.000	kapitaallasten	2026	0	0	300.000	400.000	500.000
Overhead	Overhead	Stelpost accommodatiebeleid projectleiding	100.000	eenmalig	2026	0	100.000	100.000	100.000	100.000
Overhead	Overhead	Stelpost accommodatiebeleid	divers	eenmalig	2026	0	750.000	675.000	675.000	775.000
Overhead	Overhead	Extra inzet opstellen plan gemeentelijk accommodatiebeleid	48.000	eenmalig	2026	0	48.000	0	0	0
Overhead	Overhead	Reserveringssysteem sporthallen en toegangsdeuren	8.200/3.100	eenmalig/structureel	2025	11.300	3.100	3.100	3.100	3.100
Overhead	Overhead	Werkplekconcept fase 2	125.000	kapitaallasten	2025	10.833	10.667	10.500	10.333	10.167
Overhead	Overhead	Digitalisering belastingen	50.000/25.000	structureel	2025	50.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Overhead	Overhead	Onderhoud kunstcollectie	20.000	eenmalig		0	20.000	0	0	0
Overhead	Overhead	Herinrichting terrein Buitendienst (aanvullend op eerdere krediet € 1.500.000)	400.000	kapitaallasten	2026	0	28.000	27.600	27.200	26.800
Overhead	Overhead	Transcriptie raads(commissie)vergaderinger	5.000	structureel	2026	0	5.000	5.000	5.000	5.000
		Totaaltelling effecten nieuw beleid				137.133	518.664	613.160	711.866	813.159
		Waarvan via activastaat, als kapitaallasten, opgenomen in Vierde Begrotingswijziging				25.000	224.951	223.332	229.132	235.106
		Waarvan direct via exploitatierekening, dus exclusief kapitaallasten, in deze Derde wijziging				**112.133**	**293.712**	**389.828**	**482.734**	**578.053**

Bijlage 4: Vierde begrotingswijziging 2025

Vierde begrotingswijziging 2025										
Programma	**Activiteitengroep**	**Activiteit nummer**	**Omschrijving activiteit**	**Grootboek-rekening**	**Omschrijving**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
1	Bestuur	600.110	Ambtswoning burgemeester	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
1	Openbare orde en veiligheid	611.000	Crisisbeheersing en brandweer	473.000	Afschrijvingen	623	623	623	623	623
1	Openbare orde en veiligheid	611.005	Huisvesting en ambulance	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
1	Bestuur	600.110	Ambtswoning burgemeester	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	594
1	Openbare orde en veiligheid	611.000	Crisisbeheersing en brandweer	474.000	Toegerekende rente	224	212	199	187	228
2	Algemene voorzieningen	652.000	ACCOMMODATIES SPORT	473.000	Afschrijvingen	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
2	Algemene voorzieningen	652.010	GROENE SPORTVELDEN EN TERREINEN	473.000	Afschrijvingen	2.835	2.835	2.835	2.835	2.835
2	Musea en culturele voorzieningen	654.005	MUSEA	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
2	Algemene voorzieningen	661.000	SAMENKRACHT EN BURGERPARTICIPA	473.000	Afschrijvingen	4.267	4.267	1.600	1.600	1.600
2	Algemene voorzieningen	661.020	BUURT- EN CLUBHUIZEN	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
2	Algemene voorzieningen	661.045	WMO OVERIG	473.000	Afschrijvingen	80.000	80.000	80.000	80.000	80.000
2	Participatiewet	664.005	SOC. WERKVOORZIENING	473.000	Afschrijvingen	1.111	1.111	1.111	1.111	2.814
2	Algemene voorzieningen	652.000	ACCOMMODATIES SPORT	474.000	Toegerekende rente	210	180	150	120	398
2	Algemene voorzieningen	652.010	GROENE SPORTVELDEN EN TERREINEN	474.000	Toegerekende rente	1.677	1.021	964	907	1.406
2	Musea en culturele voorzieningen	654.005	MUSEA	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	1.364
2	Algemene voorzieningen	661.000	SAMENKRACHT EN BURGERPARTICIPA	474.000	Toegerekende rente	107	341	256	224	337
2	Algemene voorzieningen	661.020	BUURT- EN CLUBHUIZEN	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	0
2	Algemene voorzieningen	661.045	WMO OVERIG	474.000	Toegerekende rente	-353.590	28.800	27.200	25.600	25.600
2	Participatiewet	664.005	SOC. WERKVOORZIENING	474.000	Toegerekende rente	0	178	156	133	167
3	Lokaal onderwijsbeleid	642.000	OBS HOLLUM	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
3	Lokaal onderwijsbeleid	642.005	OBS BALLUM	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
3	Lokaal onderwijsbeleid	642.010	BBS HOLLUM	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
3	Lokaal onderwijsbeleid	642.015	BBS NES	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	17.572
3	Lokaal onderwijsbeleid	642.020	BWS	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
3	Lokaal onderwijsbeleid	642.000	OBS HOLLUM	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	0
3	Lokaal onderwijsbeleid	642.005	OBS BALLUM	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	126
3	Lokaal onderwijsbeleid	642.010	BBS HOLLUM	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	126
3	Lokaal onderwijsbeleid	642.015	BBS NES	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	588
3	Lokaal onderwijsbeleid	642.020	BWS	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	2.608

Vierde begrotingswijziging 2025										
Programma	Activiteitengroep	Activiteit nummer	Omschrijving activiteit	Grootboek-rekening	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	2029
4	Infrastructuur	621.000	WEGEN/FIETSPADEN	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	8.530
4	Infrastructuur	621.015	OPENBARE VERLICHTING	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
4	Infrastructuur	621.020	ABRI'S	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
4	Infrastructuur	621.025	Verkeersmaatregelen	473.000	Afschrijvingen	1.167	1.167	1.167	1.167	1.167
4	Infrastructuur	621.035	VLIEGVELD	473.000	Afschrijvingen	5.000	5.000	6.000	6.000	6.000
4	Infrastructuur	622.000	PARKEERTERREINEN	473.000	Afschrijvingen	11.677	-8.163	-8.163	-8.163	-8.163
4	Infrastructuur	623.000	PASSANTENHAVEN	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
4	Infrastructuur	624.000	VEERDAM	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	1.200
4	Infrastructuur	633.000	EIGENDOMMEN	473.000	Afschrijvingen	0	0	-150.000	-250.000	-317.665
4	Infrastructuur	633.010	LANDERIJEN/GRONDEN	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
4	Openbare ruimte	657.000	OPENBARE RUIMTE	473.000	Afschrijvingen	-76.989	-138.509	-140.799	-139.899	-135.868
4	Openbare ruimte	657.025	STRANDRECREATIE	473.000	Afschrijvingen	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200
4	Infrastructuur	672.000	RIOLERING	473.000	Afschrijvingen	-2.100	-2.100	-2.100	-2.100	-2.100
4	Afval en milieu	673.000	AFVALINZAMELING ALGEMEEN	473.000	Afschrijvingen	-1.897	-1.897	-1.897	-1.897	5.915
4	Afval en milieu	673.015	AFVALINZAMELING HUISHOUDELIJK	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	90.083
4	Afval en milieu	673.030	AFVALINZAMELING BEDRIJVEN	473.000	Afschrijvingen	1.714	1.714	1.714	1.714	4.552
4	Openbare ruimte	675.000	BEGRAAFPLAATSEN	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
4	Ruimtelijke ordening	683.010	OMGEVINGSVERGUNNINGEN	473.000	Afschrijvingen	-73	-73	-73	0	1.000
4	Infrastructuur	611.005	Huisvesting en ambulance	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	249
4	Infrastructuur	621.000	WEGEN/FIETSPADEN	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	7.086
4	Infrastructuur	621.015	OPENBARE VERLICHTING	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	819
4	Infrastructuur	621.020	ABRI'S	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	0
4	Infrastructuur	621.025	Verkeersmaatregelen	474.000	Toegerekende rente	677	653	630	607	607
4	Infrastructuur	621.035	VLIEGVELD	474.000	Toegerekende rente	0	1.900	1.800	1.680	2.472
4	Infrastructuur	622.000	PARKEERTERREINEN	474.000	Toegerekende rente	0	4.117	-2.620	-2.457	-1.932
4	Infrastructuur	623.000	PASSANTENHAVEN	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	1.812
4	Infrastructuur	624.000	VEERDAM	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	924
4	Infrastructuur	633.000	EIGENDOMMEN	474.000	Toegerekende rente	467	-10.037	-10.037	-127.037	-201.853
4	Infrastructuur	633.010	LANDERIJEN/GRONDEN	474.000	Toegerekende rente	0	-3.600	-3.600	-3.600	-3.600
4	Openbare ruimte	657.000	OPENBARE RUIMTE	474.000	Toegerekende rente	-20.447	-30.513	-50.047	-47.689	-44.792
4	Openbare ruimte	657.025	STRANDRECREATIE	474.000	Toegerekende rente	216	0	24	48	776
4	Infrastructuur	672.000	RIOLERING	474.000	Toegerekende rente	-1.218	-1.176	-1.134	-1.092	2.283
4	Afval en milieu	673.000	AFVALINZAMELING ALGEMEEN	474.000	Toegerekende rente	-304	-266	-228	-190	-8.111
4	Afval en milieu	673.015	AFVALINZAMELING HUISHOUDELIJK	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	-62
4	Afval en milieu	673.030	AFVALINZAMELING BEDRIJVEN	474.000	Toegerekende rente	446	411	377	343	513
4	Openbare ruimte	675.000	BEGRAAFPLAATSEN	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	311
4	Ruimtelijke ordening	683.010	OMGEVINGSVERGUNNINGEN	474.000	Toegerekende rente	-4	-3	-1	0	-240

Vierde begrotingswijziging 2025										
Programma	**Activiteitengroep**	**Activiteit nummer**	**Omschrijving activiteit**	**Grootboek-rekening**	**Omschrijving**	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
6	Energietransitie	674.005	DUURZAAMHEID	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
6	Energietransitie	674.005	DUURZAAMHEID	474.000	Toegerekende rente	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
7	Volkshuisvestingbeleid	683.046	BELEID VOLKSHUISVESTING	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
7	GWA	683.050	WONINGBEDRIJF: MAT.VASTE ACTIVA	473.000	Afschrijvingen	-17.500	-17.500	-17.500	-17.500	-17.500
7	Volkshuisvestingbeleid	683.046	BELEID VOLKSHUISVESTING	474.000	Toegerekende rente	0	-700	-700	-700	-700
7	GWA	683.050	WONINGBEDRIJF: MAT.VASTE ACTIVA	474.000	Toegerekende rente	188.298	-9.390	-9.040	-8.690	-2.907
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	600.500	NUTSBEDRIJVEN	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	600.505	BELEGGINGEN	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	600.510	GELDLENINGEN EN UITZETTINGEN >= 1	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	524.000	MATERIAAL / MATERIEEL	473.000	Afschrijvingen	79.722	128.392	49.424	43.174	26.311
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	600.500	NUTSBEDRIJVEN	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	0
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	600.505	BELEGGINGEN	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	0
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	600.510	GELDLENINGEN EN UITZETTINGEN >= 1	474.000	Toegerekende rente	110	110	110	110	790
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	524.000	MATERIAAL / MATERIEEL	474.000	Toegerekende rente	4.471	11.047	17.300	4.121	7.019
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	600.599	Rente	474.000	Toegerekende rente	176.037	4.817	34.007	162.801	205.360
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	601.000	Mutatie reserves	471.000	Toevoeging reserves	-188.298	9.390	9.040	8.690	2.907
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	601.000	Mutatie reserves	871.000	Onttrekking reserves	17.500	17.500	17.500	17.500	17.500
Dekkingsmiddelen	Overige inkomsten en uitgaven	600.599	Rente	451.000	Rente langlopende geldleningen	0	0	0	-2.825	32.923
Overhead	Overhead	600.410	PERSONEELSZAKEN	473.000	Afschrijvingen	0	0	0	0	0
Overhead	Overhead	600.415	HUISVESTING BINNENDIENST	473.000	Afschrijvingen	-6.897	-6.897	-6.897	-6.897	1.282
Overhead	Overhead	600.420	HUISVESTING BUITENDIENST	473.000	Afschrijvingen	80.003	-14.713	-14.713	-14.713	-14.713
Overhead	Overhead	600.410	PERSONEELSZAKEN	474.000	Toegerekende rente	0	0	0	0	0
Overhead	Overhead	600.415	HUISVESTING BINNENDIENST	474.000	Toegerekende rente	375	-2.325	-2.187	-2.049	322
Overhead	Overhead	600.420	HUISVESTING BUITENDIENST	474.000	Toegerekende rente	-1.752	-1.086	-8.791	-8.497	-5.713
			Totaal			**-7.836**	**61.139**	**-172.041**	**-280.400**	**-191.923**

Bijlage 5: Raadsagenda (-akkoord) 2022 - 2025

RAADSFRACTIES

- AmelandEén
- Algemeen Belang Ameland
- CDA Ameland Lokaal
- Ameland '82
- PvdA Ameland
- VVD

RAADSAGENDA(-AKKOORD) 2022-2025

Raad verzoekt college B&W:

(e/o) - ***Voorbereiden & Uitvoeren***
(e/o) - ***Plannen & Beleid maken***
(e/o) - ***Meenemen als aandachtspunt***

FYSIEKE LEEFOMGEVING

1.1 Verbeteren **beeldkwaliteit** o.a. beschermde dorpsgezichten, beginnen met aanpak bermparkeren, bij succes verbreden naar hele eiland.
1.2 Revitalisatie/reconstructie 2.0 dorpen en wijken: 10-15 jarenplan. *(combineren met 5.6)*
1.3 Positief sturen op beeldkwaliteit aan voorkant vergunningsprocessen, laagdrempelig voor burgers. *(evengoed voor vergunningsvrije zaken)*
1.4 Actualiseren lijst monumenten, karakteristieke- en beeldbepalende gebouwen < Q2-2023.
1.5 Ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen: anticiperen en actief tegengaan binnen de mogelijkheden.
1.6 Omgevingswet/-visie: benutten om te komen tot doelmatigere/gemakkelijkere werkprocessen voor organisatie en burger.
1.7 Behoud **cultuurhistorisch medegebruik**: blijvende aandacht, alertheid en lobby (proactief en preventief).
1.8 **Natuur** meerjarenplan: verantwoord recreatief gebruik, bescherming, onderhoud en herstel (samenwerking alle terreinbeheerders).
1.9 Blijvende aandacht **veiligheid** algemeen (specifiek scheepvaart boven de eilanden o.a. door toename risico's windparken).
1.10 Meer **handhaving** > prioriteiten: strijdig woninggebruik, verkeer, verrommeling, overlast/ergernissen.

HUISVESTING

2.1 Evaluatie woningbouw en beleid 2018-2022 + Strategische inventarisatie huisvesting 2022-2032 > verwachte vraag per doelgroep en inzet beschikbare middelen zoals: bestaand aanbod, nieuwbouwlocaties en beleidsinstrumenten. Conclusies lange termijn koers. **Uitvoeringsprogramma huisvesting** 3 á 4 jaar. Het beeld is dat focus o.a. verlegd kan worden naar (pilots) kleinschalig wonen en ouderenhofjes, duurzame energie op wijkniveau, waken voor overaanbod. Bestaande voorzieningen: 't Anker in Buren, 't Noorderlicht in Nes, 't Hofje in Ballum nadrukkelijk meenemen in evaluatie / aanpak.
2.2 **Personeelshuisvesting** > korte termijn: overgangsafspraken en ruimte tijdelijke vergunningen > lange termijn: convenant gemeente met ondernemers en (maatschappelijke) organisaties "Duurzame Personeelshuisvesting Ameland".
2.3 Permanente aandacht **bescherming en regulering woningmarkt** d.m.v. beleidsoptimalisaties.

DUURZAAMHEID & ENERGIETRANSITIE

3.1 Ameland wil klimaatdoelen 2050 in 2035 behaald hebben, tussendoel 2030: 85% alle gebouwen gebruiken lokale hernieuwbare energie.
3.2 **Versnellen verduurzamen gebouwen** (1700+200+2500) door: 'Amelander Quick-Win Programma'. Extra ondersteuning lage inkomens bij energietransitie, actief stimuleren nieuwe rijkssubsidies.
3.3 Per gemeentelijk gebouw een plan voor de energietransitie. *(combineren met 7.6)*
3.4 Doorgaan met partners duurzame oplossingen **energie opwek, conversie en opslag.** Invloed zien te krijgen op consumentenprijzen bij nieuwe lokale duurzame energie opwek (momenteel nog onmogelijk vanwege wetgeving).
3.5 Stappenplan Amelander elektriciteits-/energienetwerk in balans.
3.6 Convenant / voorlichting: veilig en voldoende **elektrisch laden** bij logiesaccommodaties.
3.7 Ameland **zelfvoorzienend in water** >stap 1: notitie mogelijkheden en kosten inzichtelijk.
3.8 Notitie: strenger dan landelijke normen rondom energieverbruik (o.a. bouwbesluit, terrasverwarmers, privé zwembaden, etc.).
3.9 Klimaatadaptatie, circulariteit, stikstof en PFAS > nadruk op bewustwording en waar mogelijk praktisch en haalbaar aanvullend beleid.
*(*CDA standpunt duurzaamheid: CDA wil een realistisch duurzaamheidsplan onafhankelijk van een eerder moment dan 2050, als dat 2035 is prima.)*

SOCIAAL DOMEIN &ONDERWIJS

4.1 **Nieuwbouw De Stelp** > doorgaan op de ingeslagen weg, de raad verwacht medio 2022 een definitief ontwerp en kredietvoorstel, aandachtspunten: heldere (toekomst) visie op integratie met gebied, gebruiker centraal, optimale duurzaamheid / energieneutraal gebouw. *(*A'82 standpunt: wel Nieuwe Stelp, niet doorgaan op ingeslagen weg. *CDA benadrukt het project kritisch te volgen m.n. t.a.v. financiën.)*
4.2 **Begeleid wonen**: faciliteren initiatieven, nadrukkelijk ook kijken naar flexibele concepten, overwegen aanstelling verkenner/kartrekker.
4.3 **Jeugdzorg:** startnotitie meerjaren actieplan jeugdproblematiek en oplossingen (o.a. sociale, mentale en verslaving problemen, op positieve wijze inspelen op behoeften).
4.4 Ameland **toegankelijk voor iedereen** van project naar structurele aandacht (project uit 2013-2014).
4.5 **Welzijnsorganisaties Ameland:** financiële en kwalitatieve kaders stellen, organisatie(s) moeten als vanzelfsprekend inspelen op steeds veranderende noodzaak en vraag vanuit de bevolking.
4.6 **Excellent onderwijs:** invulling geven aan dit streven samen met zorg, welzijn, sport en maatschappelijk middenveld. Gedachte doorlopende leerlijnen (IKC's) verder bestuderen / uitwerken.
4.7 **Armoedebeleid:** meer lokaal inkleuren en daarbij ook kijken naar de vraag: wat kan met gemeenschap en waar is vangnet nodig?

VEERVERBINDING & VERKEER

5.1 **Vervoersvisie** 2030-2040 > "combinatiescenario dynamisch autoluw en optimaliseren huidige situatie". Verkeer dynamisch kunnen sturen in tijd en locatie. Dynamische reductie (instrumenten) aantal auto's naar eiland. *(*Standpunt VVD: minder auto's naar het eiland geen doel op zich, wel reductie verkeersbewegingen op het eiland.)*
5.2 Betrouwbare **veerverbinding korte termijn** hoofdlijnen > blijvende oproep/lobby tot: 75 minuten dienstregeling, verbeteren vaargeul en pilot voorrang eilander auto's (voorbeeld Terschelling).
5.3 Betrouwbare **veerverbinding lange termijn** hoofdlijnen > proces ministerie IenW/RWS is leidend, raad voor Q2-2023 in positie brengen inz. concessie 2029, strategische positie gemeente in gehele bereikbaarheidsdossier versterken.
5.4 Convenant met (fiets)verhuurders e.d.: vrijwillig **reduceren (e-)voertuigen** op beperkt (fiets)wegennet.
5.5 Startnotitie: optimalisatie **fiets- en wandelinfrastructuur.**
5.6 Nieuw wegenonderhoudsplan + aanvullen reserves, benutten koppelkansen met duurzaamheid en klimaatadaptatie (o.a. infiltratieriool).

ECONOMIE

6.1 **Nieuw Toeristisch beleid** ter besluitvorming aanbieden < Q4-2022. In samenhang brengen met gerelateerd beleid: horeca en detailhandel, vervoersvisie, etc.
6.2 **Nieuw Horeca- en Detailhandelbeleid**: voorzien van oplegger met besluiten over o.a.: terrassen, sluitingstijden, zoeklocaties, ontwikkelruimte per gebied, convenant veilig uitgaan, etc.
6.3 **Nieuw Evenementenbeleid** afstemmen op toeristisch beleid (voorkomen onnodige overlap).
6.4 **Voorlichting** *'Welkom in onze Wereld'* koppelen aan producten en diensten die Ameland gebruiken als 'gratis' decor. Positieve integratie in de vezels van aanbieders. Van fietsparkeren tot omgang met natuur en zwerfafval, etc., etc.
6.5 Wisselende branchebrede vraagstukken waarbij een rol is weggelegd voor de gemeente projectmatig ondersteunen met specialisme en capaciteit (positieve voorbeelden: InBusiness en personeelshuisvesting).
6.6 **Landbouw(beleid):** omdenken(?) > gesprek en ontwikkelafspraken met agrariërs i.p.v. nieuw beleidsplan.

BESTUUR, ORGANISATIE & FINANCIËN

7.1 **Ameland Participeert**: burgers, bedrijven en organisaties nog meer betrekken bij (beleids)ontwikkelingen. Komen tot een praktische standaard / handvest 'participatie op Ameland' (wat werkt wel en wat niet, wat sluit aan bij de behoefte van de diverse doelgroepen? Hoe voorkom je een mismatch in verwachtingen en participatiemoeheid?).
7.2 **Eilander beleid:** Lange termijn > te bereiken effecten. Periodiek > integrale uitvoeringsprogramma's.
7.3 **Waddenprogramma:** "brede welvaart/leefbaarheid Waddeneilanden" > binnenhalen regiodeal > co-financiering in gemeentebegroting
7.4 **Financiën**: durven investeren, tegelijk voorzichtig begroten en op peil brengen / houden reserves.
7.5 **Belastingen**: om opgaven en ambities te kunnen financieren kijken naar de belastingcapaciteit. Communicatie over gemeentefinanciën: tegelijk met de belastingaanslag burgers informeren met visueel overzicht gemeentebegroting / -jaarrekening.
7.6 **Strategisch plan gemeentelijke gebouwen:** wegen maatschappelijk nut/noodzaak van gebouwen nu en in de toekomst mede in relatie tot de duurzaamheidsopgave.
7.7 **Integrale benadering:** staand beleid en punten uit dit akkoord waar mogelijk koppelen (zonder verlies focus en resultaat).
7.8 **Disclaimer:** betreft akkoord op hoofdlijnen, partijen kunnen verschillende standpunten hebben over nadere invulling en uitwerking.